

Книгата на тайните

от имам ал-Касим ибн Ибрахим ар-Расси, мир нему

المَكْنُونُ

لِلْإِمَامِ الْقَاسِمِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الرَّسِّيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

С името на Бога, Всемиловичия, Премилосърдният. Предпазвам се чрез божията защита, която не се руши и чрез него се насочвам по пътя, който спасява пропадащите от гибел, и от него искам да ми даде успех по правия път и предостатъчно покорство пред него, и него моля своята мъдрост да ми разкрие и да отстрани от мен противенето нему. Наистина Единият, Единственият, Неповторимият, Вечният, комуто няма равен, нито родител, нито дете, нито времето го засяга, нито го броят числата, устрои земята и небето и сътвори от нищо всяко нещо, и започна отначало всяко творение, без помощник редом с него в подреждането на света, нито пълномощник, който изпълнява решенията от него дела. И не го докосна умора, нито го накара да прекъсне отегчение, нито му попречиха препятствия за майсторското му произведение. И не го смути онова, което сътвори изначалното му знание, а напротив – чрез волята му се изпълни решението му, а творението му се случи напълно според знанието му, без да се породи в него съмнение, където да не отличава мненията, нито въображение, където да не съответстват едно с друго нещата. Той е над онова, което злодеите безпросветни казват за него и още по-съвършен от онова, което справедливите просветени говорят за него. Стори хората народи и племена, които взаимно да се познават, а за онова, за което душите се състезават – да не се съгласяват. Стременията им са различни, а постъпките – разнородни. И всеки постъпва по свой образ и следва пътя на своето време. И умовете са разпределени по дялове, а заложите са дадени по природа. И благоразумният се радва на вдъхновеното и е щастлив с отреденото. А невнимателния страда за изтърваното и скърца със зъби от съжаление. И ако надвие душата си да си върне пропуснатото, слабото му старание го въвлеча още повече в затруднение, а продължи ли с нехайството си попада в безизходица заради своето малодушие.

1. И след като се разделих дори с малките грехове, и навлязох дълбоко в различните науки, и се доближих до много от учените хора, добих солиден дял от скритото познание и получих вести за велики неща от тайните на сърцата, защото добрините на тялото разкриват много от тайните на душата. И достигнах до всичко това благодарение на качества, с които бях дарен и други, от които бях предпазен. Онези, с които бях дарен са бързата съобразителност, малкото жалване при беда, внимателното вслушване в учените хора, приемането на съвета от опитните, честото заимстване от мъдростта на разумните, пренебрегването на преходното погиващо, правилната гледна точка, пълното съответствие между вътрешността ми и външността ми, чистото сърце и внимателния ум. Разбери това, **синко мой!**
2. А онези, които избягвах са просташките шегички, изтънченото лицемерие, изоставянето на мимолетните земни блага, които душата желае и стреми се към повече, и злобата, и голямата и малка завист, обидата и на свободния и на роба, и съперничеството за нещата, предизвикващи самохвалство.
3. **Синко мой,** с някои от тези качества бях устроен по природа, а за другите ми помогна възпитанието на добрия възпитател и подражанието на проникателния учен и към тях ме подтикнаха желанието и стреми се да умножа нещата, водещи до спасение в Деня на завръщането и близост в Деня на повикването. И не видях сред нещата, с които Богът дарил е слугата по-добро от предпазливостта, нито по-полезно в отвъдния свят от скъсването на връзката с този и от продажбата на преходното за непреходното. И видях, че най-доброто, което може човек да развие, е опитният ум и похвалният начин на действие, и правилното разбиране, и възпирането на душата от страстите, и сдържането ѝ от нещата, които водят до гибел.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، أَسْتَعِصِمُ اللَّهَ بِعِصْمَتِهِ الَّتِي لَا تُهْتَكُ وَأَسْتَرْشِدُهُ إِلَى السَّبِيلِ الَّتِي يَنْجُو بِهَا مِنَ الرَّدَى مِنْ هَلَاكٍ وَأَسْتَوْهِبُهُ التَّوْفِيقَ لِهِدَايَتِهِ وَالْحِظَّ الْوَافِرَ مِنْ طَاعَتِهِ وَأَرْعَبُ إِلَيْهِ فِي إلهَامِ حِكْمَتِهِ وَاجْتِنَابِ مَعْصِيَتِهِ، إِنَّ الْوَاحِدَ الْأَحَدَ الْفَرْدَ الصَّمَدَ الَّذِي لَا كُفُوَ لَهُ مَوْجُودٌ وَلَا وَالِدٌ وَلَا مَوْلُودٌ تَعَالَى مِنْ أَنْ يَتَحَوَّنَهُ أَبَدٌ أَوْ يَقَعُ عَلَيْهِ عَدَدٌ، فَطَرَ الْأَرْضَ وَالسَّمَاءَ وَابْتَدَعَ الْأَشْيَاءَ وَأَنْشَأَ الْمَخْلُوقِينَ إِنشَاءً بِلَا مَعِينٍ يُشَارِكُهُ فِي التَّدْبِيرِ وَلَا ظَهِيرٍ يُؤَاوِرُهُ عَلَى مَا أَبْرَمَ مِنَ الْأُمُورِ، وَلَمْ يَمْسُسْهُ فِي ذَلِكَ كَلَالٌ وَلَمْ يَتَحَرَّمْهُ نَصَبٌ وَلَا زَوَالٌ وَلَمْ تَتَوَهَّفْهُ عَنْ مُحْكَمِ الصَّنْعَةِ الْعَوَائِقُ وَلَمْ يَشْتَبِهْ عَلَيْهِ مَا أَتَقَنَّهُ عِلْمُهُ السَّابِقُ، بَلْ نَفَذَ بِمَشِيئَتِهِ مَا أَبْرَمَ وَمَضَى فِي خَلْقِيَتِهِ مَا عَلِمَ بِلَا اخْتِلَاجٍ اشْتَبَهَتْ عَلَيْهِ فِيهِ الْأَرَاءُ وَلَا تَوَهُّمٍ تَفَاوَتَتْ عَلَيْهِ فِيهِ الْأَشْيَاءُ، فَتَعَالَى عَمَّا يَقُولُ فِيهِ الظَّالِمُونَ وَعَزَّ وَتَقَدَّسَ مِمَّا يَتَقَوَّهُ بِهِ الْعَادِلُونَ، جَعَلَ الْأَنْامَ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ مُتَعَارِفِينَ وَفِيمَا تُنَارِضُهُمْ إِلَيْهِ الْأَنْفُسَ غَيْرَ مُؤْتَلِفِينَ مُخْتَلِفَةً هَمْمُهُمْ لَا يَشْتَبِهُ تَصَرُّفُهُمْ وَكُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ وَيَسْلُكُ سَبِيلَ طَبَقَتِهِ، وَالْعُقُولَ حُظُوظَ مُتَقَسِّمَةً وَالْأَخْلَاقَ عَرَائِزَ مُسْتَحْكِمَةً، فَالْحَازِمُ مُغْتَبِطٌ بِمَا أُلْهِمَ جَدِيلٌ بِمَا قُيِّمَ وَالْمُفْرِطُ مُتَأَسِّسٌ عَلَى مَا حَرِمَ يَفْرَعُ سِنَّهُ مِنَ التَّدَمِّ، فَإِنْ فَهَرَ نَفْسَهُ عَلَى تَعَوُّضٍ مَا فَرَطَ أَوْرَدَهُ صِغَرُ الْهَمِّ فِي أَعْظَمِ الْوَرُطِ، وَإِنْ تَمَادَى فِي التَّفْصِيرِ دَحَضَ دَحْضَةَ الْحَسِيرِ.

1 وَإِلَى لَمَّا زَايَلْتُ قِلَّةَ الْأَنْامِ وَخُضْتُ فِي أَقَانِينِ الْكَلَامِ وَنَاسَمْتُ كَثِيرًا مِنْ عُلَمَاءِ الْأَنْامِ أَظَلَلْتُ عَلَى مَكْنُونِ مِنَ الْعِلْمِ جَسِيمٍ وَاسْتَدَلْتُ عَلَى نَبَأٍ مِنْ صَمَائِرِ الْقُلُوبِ عَظِيمٍ، لِأَنَّ صَحِيحَ الْجَهْرِ يَدُلُّ عَلَى كَثِيرٍ مِنْ مَكْنُونِ السِّرِّ، وَأَطْلَعْتُ عَلَى ذَلِكَ بِجِصَالِ أُوتَيْتِهَا وَأَخَّرَ تَجَنَّبْتُهَا، فَأَمَّا اللَّوَاتِي أُوتَيْتُ فَدَكَاهُ الْفِطْنَةُ وَقِلَّةُ الْمُسَاحَةِ فِي الْمِحْنَةِ وَالْإِضْعَاءُ لِأَهْلِ الْاِئْتِنَانِ وَالْقَبُولُ مِنْ ذَوِي الْأَسْتَانِ وَكَثْرَةُ الْاِئْتِبَاسِ مِنْ أَوْلِي الْحِكْمِ وَالْأَذْهَانِ وَالزَّهَادَةُ فِي الزَّايِلِ الْفَانِ وَصِحَّةُ النَّاحِيَةِ وَتَكَافُؤُ السَّرِيرَةِ وَالْعَلَانِيَّةُ وَسَلَامَةُ الْقَلْبِ وَحُضُورُ اللَّبِّ، فَافْهَمُوا يَا بَنِيَّ.

2 وَأَمَّا اللَّوَاتِي اجْتَنَبْتُهَا فَمَهَارَلَةُ الْحُمْقَاءِ وَمُسَاحَنَةُ الْأَدْبَاءِ وَتَرَكُّ مَا تَشْرَهُ إِلَيْهِ النَّفْسُ مِنْ عَرَضِ الدُّنْيَا وَالْمُكَاتَرَةُ وَالْحِفْدُ وَالظَّنُّ وَالْحَسَدُ وَالْاِسْتِرْزَاءُ لِلْحَرِّ وَالْعَبْدُ وَالْمَمَّاكِسَةُ فِيمَا يُكْسَبُ الْحَمْدُ.

3 يَا بَنِيَّ، فَبَعْضُ هَذِهِ الْخِصَالِ طَبِيعَتْ عَلَيْهِ بِالتَّرْكِيبِ وَبَعْضُهَا اسْتَعْنَتْ عَلَيْهِ بِقَبُولِ تَأْدِيبِ الْأَدِيبِ وَالتَّمَثُّلِ بِالْأَرِيبِ اللَّيِّبِ مَعَ رَعْبَةِ حَدَانِي عَلَيْهَا طَلَبُ الْاِزْدِيَادِ مِمَّا أَرْجُو بِهِ النَّجَاةَ فِي الْمَعَادِ وَالزُّلْفَةَ يَوْمَ السَّنَادِ، فَلَمْ أَرِ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ الْعَبْدَ شَيْئًا أَفْضَلَ مِنَ التَّقْوَى وَلَا أَتَجَمَّعُ مِنَ الْعُقْبَى مِنَ السُّلُوقِ عَنِ الدُّنْيَا وَبَيْنِعَ مَا يَزُولُ بِمَا يَبْقَى، وَرَأَيْتُ خَيْرَ مَا يَنْشَأُ مَعَ الْمَرْءِ الْعَقْلَ الْمَوْلُودَ وَالْمَذْهَبَ الْمَحْمُودَ وَالْمُهَمَّ الْعَتِيدَ وَكَمَحَ النَّفْسِ عَنِ الشَّهَوَاتِ وَقَصْرَهَا عَمَّا تَدْعُو إِلَيْهِ مِنَ الْمُهْلِكَاتِ.

4. **Синко мой**, който овладее тези качества и познае тяхното превъзходство, и следва техния път е постигнал победа и е спасил себе си от превратности, и няма да е голямо съжалението му за пропуснатото, и малко ще бъде неудовлетворението му при беда, и ще вижда нещата пред себе си, и няма да отстъпва назад пред неясното. А онзи, чиято мисъл не го води до проумяване, се подхлъзва от невежество пред неясното, и чийто взор не пронизва непрогледните тъмнини едвам не го разбиват двете обновления (дена и нощта). И на когото нарасне объркването, овладяват го страстите му и го погубва небрежността му, и врагът му го гледа с презрение и го унижава при всяко положение.
5. **Синко мой**, от най-добрите качества на човека е чрез узнатото у другия пороците си да съзнава и кривините си да изправя, като добро, което се сочи у него или лоша черта, която порищават у него.
6. **Синко мой**, всеки, който не разграничава чрез избора си важното в своя живот и не се пази от измамните изкушения на своето време, и не задели за душата си от стремежа си толкова, че да бъде похвален при завършека на делата си, и не предпочете ръста пред спада и печалбата пред загубата е като кърмачето, засмукало гърдите на майка си, родено преди да бъде развито.
7. **Синко мой**, времето е най-искреният съветник и най-благоразумният наставник. И достатъчно е за спътника му да узнае превратностите му и да върви по следите му, и да разследва вестите му, и да живее във всяка епоха според духа ѝ, и да приеме най-добрите ѝ качества, докато пламне огъня на жарта му и укрепнат силите на ума му, и му станат ясни типове хора от неговото съвремие, колкото му е писано да живее. После да не се подмамва по часовете (безгрижни) на нощта и деня и да не допуска нехайството на хабящия времето без поучение, и да не се отклонява, като подмамените, от полезното нему. Постоянства ли върху това, ще постигнат съвършенство чертите му и ще обхванат доброто делата му.
8. **Синко мой**, ако разумният съпровожда дните, докато трае живота му, без дисциплина и без да избира съзнателно, няма да се различава от малко пеленаче с ум недоразвит. Защото нехайният ум не спира от потапяне в моретата от мрак, нито от опозоряване, редом с опозорения. А светлината на познанието е по-ярка от разпаления факел и кара сърцето да блести повече отколкото медта върху индийското желязо.

4 يَا بُنَيَّ، فَمَنْ ظَفَرَ بِهِذِهِ الْحِصَالِ ثُمَّ عَرَفَ فَضْلَهَا وَسَلِكَ بِنَفْسِهِ سَبِيلَهَا فَارَ بِالظَّلَمِ وَأَمِنَ مِنَ الْغَيْبِ وَلَمْ يَكُتُرْ عَلَى الْفَآئِيتِ تَأَسُّفُهُ وَقَلَّ عِنْدَ التَّوَازِلِ تَأَقُّفُهُ وَأَبْصَرَ مَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَمْ تُنْكَصُهُ الشُّبُهَاتُ عَلَى عَقَبِيهِ، وَمَنْ لَمْ يَهْدُهُ الْفَهْمُ إِلَى الْعَقْلِ زَلَّ فِي شُبُهَاتِ الْجُهْلِ، وَمَنْ لَمْ يُلَطِّفِ النَّظَرَ فِي عَوَامِضِ الْأَفْطَانِ كَادَ أَنْ يَدْهُمُهُ الْجَدِيدَانِ، وَمَنْ كَثُرَتْ حَيْرَتُهُ مَلَكَتْهُ شَهْوَتُهُ وَأَرَدَتْهُ غِرَّتُهُ وَنَظَرُهُ عَدُوَّهُ بَعَيْنِ الْإِسْتِفْلَالِ وَاسْتَرْزَاهُ فِي جَمِيعِ الْأَحْوَالِ.

5 يَا بُنَيَّ، وَلِحَيْرِ حِصَالِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ عَلَى خِلَالِهِ مُسْتَشْرِفًا وَإِلَا وَدِهِ مُتَّقِفًا بِمَا يَكُونُ لَهُ مِنْ غَيْرِهِ مُتَعَرِّفًا مِنْ جَمِيلِ يَوْمِي بِهِ إِلَيْهِ أَوْ مَذْمُومِ خَلِيقَةٍ يُضَعْنَ مِنْ أَجْلِهَا عَلَيْهِ.

6 يَا بُنَيَّ، فَكُلْ مَنْ لَمْ يَفْصَلْ بِالتَّمْيِيزِ مَا يَعْنِيهِ مِنْ زَمَانِهِ وَيَحْدِرُ مُضْلَلَاتِ فِتْنِهِ وَيَدْخُرُ لِتَفْسِيهِ مِنْ جِدَّتِهِ مَا يُجْمَدُ غَيْبُهُ فِي عَاقِبَتِهِ وَيَخْتَرِ الزِّيَادَةَ عَلَى التَّقْصَانِ وَالرِّيَجَ عَلَى الْخُسْرَانِ فَهُوَ كَالْمَاصِ لِثَدْيِ أُمِّهِ الْمُخْدَجِ قَبْلَ تَمِّهِ.

7 يَا بُنَيَّ، الزَّمَانُ أَنْصَحُ الْمُسْتَنْصِحِينَ وَأَرْشُدُ الْمُسْتَرْشِدِينَ وَبِحَسْبِ مَنْ صَحِبَهُ أَنْ يَعْرِفَ تَعَلُّبَهُ وَيَقْفُو آثَارَهُ وَيَتَصَفَّحَ أَخْبَارَهُ وَيَسِيرَ لِكُلِّ حَقِيقَةٍ بِسِيرَتِهَا وَيَلْبَسَ لَهَا أَحْصَفَ لِبَسْتِهَا حَتَّى تَسْتَوِرَى نَارَ زَنْدِهِ وَتَسْتَحْكِمَ قِيَّوِي مُعْتَقِدَهُ وَتَتَحَصَّصَ لَهُ طَبَقَاتُ ذَهْرِهِ مَا مَدَّ لَهُ الْمَهْلُ فِي عُمُرِهِ، ثُمَّ لَا يَغْتَرَّ بِسَاعَاتِ اللَّيْلِ وَالتَّهَارِ وَلَا يَسْهُو سَهْوً مَنْ صَحِبَ الذَّهْرَ بِغَيْرِ الْإِخْتِبَارِ وَلَا يَلْهُو عَنْ مَصْلَحَتِهِ كَأَهْلِ الْإِغْتِرَارِ، فَإِذَا دَاوَمَ عَلَى ذَلِكَ فَقَدْ كَمَلْتَ خِصَالَهُ وَأَحَاطْتَ بِالْجَمِيلِ أَفْعَالَهُ.

8 يَا بُنَيَّ، وَلَوْ أَنَّ الْعَاقِلَ سَايَرَ الْأَيَّامَ طُولَ حَيَاتِهِ بِغَيْرِ الْإِسْتِحْكَامِ وَالتَّقْضِ وَالْإِبْرَامِ لَمْ يَكُنْ إِلَّا كَالصَّيِّ فِي مَهْدِهِ الْمُدْحُولِ فِي خَلْدِهِ، لِأَنَّ الْعَاقِلَ الذَّاهِلَ هُوَ الْحَاطِضُ فِي بَحَارِ الظُّلْمِ وَالْمُرْتَطِمُ فِي الْخَزَايَةِ مَعَ الْمُرْتَطِمِ، وَالْمَعْرِفَةُ أَسْطَعُ نُورًا مِنَ الْمِقْبَاسِ وَأَجَلَى لِلْقُلُوبِ مِنَ الْهِنْدِرَانِ لِلنَّحَاسِ.

9. **Синко мой**, и от най-чудните неща е човек с побелели коси, обгърнат от нещастия, обхванат от беди, отричащ превратностите на дните, рушащ бъдещето с отлагане. И това е заради слабата му натура и забравянето на преживелиците от миналото, и небрежността и нехайство към наученото от опита и изпробваното на практика. И ако изчезнат от погледа на разумния всички удивителни създания и спрат към учения вестите за всички чудати творения, то в собствената си природа и в своите състояния, прекарвани ден след ден, като бедност и богатство, и радост и печал, и изобилие и недоимък, и вземане и даване, и харчене и въздържание, и дългото мълчание, и малкото говорене, и многото замисляне, и голямото спокойствие, и бързото смущение, и шеговитост и сериозност, и победата на глупостта над разума, щяха да намерят най-добро занимание. И то щеше да отвлече вниманието им от занимаване с чуждите нрави и знанието и незнанието, с които се отличават, защото добрите от тях са известни, а лошите от тях са открити. И който склони към по-малкото, губи и попада в затруднение, винейки положението, и делата му са в опасност, и го опечалява завършекът им с онова, за което го бе знавало началото им. И не е мъдрец стремящият се към порицаното, нито следва пътя на разума заслепеният от самовъзхищение. И който вземе за прицела на околото си другия, и упрекне за нещо чуждото действие, а той самия, за целещия неговите недъзи, е по-лесна мишена за упрек, трябва самия себе си, със своите упреци, още повече да вземе за прицел. Защото, който порицае нещо у другия, а е доволен да има подобно у себе си, вече е показал своята глупост. И който изпуска онова, което го засяга е още по-неспособен да хване онова, което не го засяга. Затова проумей, **синко мой**, това, което ти казвам и от особеностите на твоето време ти разяснявам!

10. И наистина е порицани онзи, който описва себе си с чертите на доброто, да гледа с поглед отвисоко и на другия да се ядосва, и гнева си да разпалва, все едно се е очистил от пороци и предпазил от хорските дефекти, и застанал на пазара съвършенство да продава. Не различава ли липсата от притежанието, и присъстващото от отсъстващото, и доброто от лошото, и ползата от вредата, и горещината от студа, като погледне в себе си и види чертите си? И когато мързелът го докара до лишение, а рахатът до бездействие, после го нападнат стеклите се обстоятелства и произтеклите нещастия, и веднъж го подбудят към гняв, а друг път към задоволство, той престъпва границите и във двата случая и се отклонява и от двата пътя. Къде е опитът от миналото му и защо не отблъсква чрез него от себе си болезнените удари и настъпващите бедствия? Та да спечели за себе си чрез отблъскването им скорошна утеха и да премахне от себе си белезите на нещастията, и да устрои задълго своето щастие, и да защити себе си от опасното. И ако беше внушил душата си с най-доброто внушение, щеше да се избави от тежките главоболия и нямаше да изпусне хубавия завършек и споменаването с добро при хорските сбирки, и похвалния глас при техните празници. И щеше да прекрати оплакването си, и да признае превъзходството на онзи, който не следва пътя му. Вместо това не пази носа си и малко отбягва желаното от душата му, та се множат болестите по него и му отнемат достойнствата на характера, а той търси спасението там, където го няма и се стреми към спокойствието след като му е убягнало. Ала не, няма производна без да има основа, нито щедрост без харчене, нито успех без добрини, с които да натовари душата си и да спечели висока похвала, и да я предпази от престъпления и от пагубни страсти. И няма душа, която да не съблязнява притежателя си към страсти и да не го тегли към изворите на гибел. И който ѝ даде юздата си тя го оседава и обуздава, а който я възпре от желанията ѝ се добира до най-висшето пожелание. И в тези думи за теб, **синко мой**, има поука и наставление.

9
يَا بَنِيَّ، وَمِنْ أَعْجَبِ الْعَجَائِبِ دُو شَيْئَةٍ مُرْتَدٍ بِالتَّوَابِ مَتَسَرِّبِلٍ بِالمَصَابِ يَسْتَنْكِرُ رَبَّ التَّصَارِيفِ وَيَفْجُرُ
أَمَامَهُ بِالتَّسْوِيفِ، وَذَلِكَ لِضَعْفِ تَحْيِرَتِهِ وَدَسَائِنِهِ لِمَا يَتَصَرَّفُ مِنْ أَرْزَمَتِهِ وَكَثْرَةِ سَهْوِهِ وَعَفْلَتِهِ عَمَّا قَدْ أَفْهَمْتُهُ
خَبْرَتُهُ وَانْتِظَمْتُهُ تَجْرِبَتُهُ، وَلَوْ عُيِبَ عَنِ الْعَاقِلِ اللَّيِّبِ كُلُّ أَمْرٍ عَجِيبٍ مِمَّا فَطَرَ عَلَيْهِ الْمُفْطُورُونَ وَقَصَرَ عَنِ
الإِحَاطَةِ بِخَبْرِهِ الْعَالِمُونَ لَكَانَ فِيمَا طُبِعَ عَلَيْهِ فِي ذَاتِ نَفْسِهِ وَمَا يَمُرُّ بِهِ فِي يَوْمِهِ وَأَمْسِهِ مِنَ الْفَقْرِ وَالْغِنَاءِ
وَالسَّرَاءِ وَالضَّرَاءِ وَالثَّيِّدَةِ وَالرَّخَاءِ وَالْأَخْذِ وَالْإِعْطَاءِ وَالبَدْلِ وَالْإِكْدَاءِ وَكَثْرَةِ السُّكُوتِ وَطُولِ الصُّمُوتِ وَالْإِكْتِنَارِ
فِي الْمُنْطِقِ وَالْهُدُوءِ وَسُرْعَةِ الْقَلْقِ وَالْحَجْدِ وَالْهَزْلِ وَعَلَبَةِ الْجَهْلِ عَلَى الْعَقْلِ لَهُ أَشْغَلُ شَاغِلٍ عَنِ الْفِكْرَةِ فِي
خَلَاقِ الْإِنْسَانِ وَتَضَادٍ مَا يَخْتَلِفُ فِيهِ مِنَ الْجَهْلِ وَالْعُرْفَانِ، فَالْمُؤْمِقُ مِنْهَا مَعْرُوفٌ وَالْمَقْلِيُّ مِنْهَا مَشْهُوفٌ،
فَمَنْ جَنَحَ إِلَى الْأَقْلِ كَبَحَ وَاسْتَوْحَلَ وَدَمَّ غَبَّ الْمَصْدَرِ وَكَانَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى خَطَرٍ وَأَنْدَمْتُهُ آخِرِيَّتُهُ لِمَا قَدْ دَلَّتْهُ
عَلَى عِلْمِهِ أَوْلِيَّتُهُ، وَلَيْسَ بِحَكِيمٍ مَنْ مَالَ إِلَى الْأَمْرِ الْمَذْمُومِ، وَالْحَيَلَاءُ بِالْفَضْلِ مُجَانِبٌ لِسَبِيلِ الْعَقْلِ، وَمَنْ
جَعَلَ غَيْرَهُ لِعَيْنِهِ نَصَبًا وَأَظْهَرَ عَلَى مَنْ سِوَاهُ فِي شَيْءٍ مِنْ أَفْعَالِهِ عَتَبًا وَكَانَ الَّذِي فِيهِ لِطَالِبِ عَثْرَتِهِ أَعْيَبَ كَانَ
الْوَاجِبُ عَلَيْهِ أَنْ يَكُونَ عَلَى نَفْسِهِ أَعْتَبَ لِأَنَّ مِنَ اسْتَنْكَرَ أَمْرًا مِنْ غَيْرِهِ يَرْضَى فِي نَفْسِهِ بِمِثْلِهِ فَقَدْ دَلَّ عَلَى
جَهْلِهِ، وَمَنْ سَهَا عَمَّا يَعْنِيهِ كَانَ مَا لَا يَعْنِيهِ أَجْدَرَ أَنْ لَا يُوَاتِيهِ، فَافْهَمُوا يَا بَنِيَّ مَا عَبَّرْتُهُ لَكُمْ وَأَوْضَحْتُهُ مِنْ
شَأْنِ رَمَائِكُمْ.

10
وَإِنَّ مِنَ الْمُتَنَكَّرَاتِ فِيمَنْ يَسِمُ نَفْسَهُ بِمِيسَمِ الْحَيَرَاتِ أَنْ يَضْرِبَ بِظَرْفِهِ صَاعِدًا وَيَكُونَ عَلَى غَيْرِهِ وَاجِدًا
وَلَزِنَادِهِ زَانِدًا، كَأَنَّهُ قَدْ تَهَدَّبَ مِنَ الْأَدْنَابِ وَأَمِنَ مِنْ مَعِيِبَةِ النَّاسِ وَاسْتَقَامَ عَلَى سُوقِ الزِّيَادَةِ لِلْمُسْتَرِيدِ، أَوْ مَا
عَرَفَ الْمَعْدُومَ مِنَ الْمَوْجُودِ وَالْمَحَاضِرَ مِنَ الْمَفْقُودِ وَالْحَيَّرَ مِنَ الشَّرِّ وَالتَّنَعَّ مِنَ الضَّرِّ وَالْحَرَّ مِنَ الْقَرِّ حَيْثُ
سَلَكَ فِي أَحْشَائِهِ وَاتَّصَلَ بِجَوَاسِهِ وَأَجْرَائِهِ، ثُمَّ آدَبَهُ الْإِرْكَانُ إِلَى الْأَرْكَانِ وَالرُّوحُ إِلَى الْجُثْمَانِ ثُمَّ صَرَفْتُهُ تِلْكَ
الْعَوَارِضُ الْمُخَاطِرَةَ وَالتَّوَارِلُ السَّايِرَةَ فَاسْتَفَزَّتْهُ إِلَى السَّخَطِ مَرَّةً وَإِلَى الرِّضَى أُخْرَى فَاسْرَفَ فِي الْخِلَاتَيْنِ وَمَالَ
عَنِ التَّجْدِينِ، فَأَيُّنَ مُسْتَقَرُّ الْقَدِيمِ مِنْهُ لَمْ يَدْرَأْ بِهِ عَنْهُ التَّوَارِلُ الْمُمِصَّةُ وَالْأَفَاتِ الْعَارِضَةُ فَيَسْتَدْعِ لِنَفْسِهِ
بِذَرِيهِ لِذَلِكَ عَاجِلُ السَّلْوَةِ وَيَنْفَعُ عَنْهَا بَوَادِرُ الشَّقْوَةِ وَيُعَاوِدُ مَا يَبِيدُ لَهُ السُّرُورَ وَيَدْفَعُ عَنْهُ الْمَحْدُورَ، وَلَوْ
أَلْهَمَ نَفْسَهُ أَحْسَنَ مَا يُلْهَمُ لَزَاحَ عَنْهُ خَوَاطِرُ الْهَمِّ وَلَمْ يَعْدَمَ مَحْمُودَ الْعَاقِبَةِ وَعَلُوَ الذِّكْرَ فِي الْفِعَامِ وَالصُّوْتِ
الرَّفِيعِ فِي مَحَافِلِ الْأَقْوَامِ وَلَاقْصَرَ عَنِ شَفْشَقَتِهِ وَشَهَدَ بِالْفَضْلِ لِمَزَائِلِ طَرِيقَتِهِ، وَلَكِنَّهُ لَمْ يَحْمِ أَنْفَهُ وَقَلَّ عَنِ
مُزَايَلَةِ مَا تَهْوَاهُ نَفْسُهُ أَنْفَهُ فَامْتَسَجَتِ الْأَدْوَاءُ فِي آرَائِهِ وَاسْتَلَبَتْهُ رَصِينِ آدَابِهِ، فَابْتَعَى السَّلَامَةَ مِنْ غَيْرِ جَهْتِهَا
وَالرَّاحَةَ بَعْدَ فُوتِهَا، كَلَّا، لَنْ يَكُونَ فَرْعٌ مِنْ غَيْرِ أَصْلٍ وَلَا جُودٌ إِلَّا بِبَدْلِ وَلَا زَكَاةٌ مَخْلُوقٍ إِلَّا بِفَضْلِ يُجَيِّمُ
فِيهِ نَفْسَهُ الْمَجْهُودَ وَيَسْتَدْعِي بِهِ لَهَا الثَّنَاءَ الْمَحْمُودَ وَجَبَّتْهَا الْمُوبِقَاتِ وَالشَّهَوَاتِ الْمُرْدِيَاتِ، وَلَيْسَ مِنْ
نَفْسٍ إِلَّا وَهِيَ تُرَاوِدُ صَاحِبَهَا عَلَى الْهَوَى وَتَدْعُوهُ إِلَى مَوَارِدِ الرَّذَى، فَمَنْ أَعْطَاهَا زِمَامَهُ أَرْكَبَتْهُ رَدْعَهُ وَمَنْ
مَنَعَهَا مَا تَهْوَى فَارَ بِالرُّغْبَى، فَفِي هَذَا لَكُمْ يَا بَنِيَّ بَيَانٌ وَمُعْتَبَرٌ.

11. И който не надделее с благоразумие над лошите и долни черти на характера си и не възпре душата от страстите ѝ, не постига целта си, нито високото положение, за което мечтае. И който желае да покори мнозинството, и да е малко колебанието в покорството му, и да се спазват повелите и забраните му, и да се следва възгледа му, да обучи душата си на същото, което желае от другите. И ако тя изпълни наредбата му и се възпре от забраната му, тогава да протегне ръка към другите да изпълнят повелата му. Защото възпитанието на самия себе си най-успешно приканва към подчинение, а безсилният на самия себе си да помогне – пада от сърцата съветът му така, както дъждовните капки падат от гладкия камък. Затова вкорени, **синко мой**, съвета ми във сърцето си.
12. Ей, ти, желаещият близка полза и далечно спасение, дай пред себе си обещание, с което да спечелиш за днес и да се избавиш за утре, с истина, която грешка не опетнява и с надежда за обещаното и страх от заплахата, та да се извисиш до любимото чрез здравия разум и точното виждане, а аз съм гарантът ти, че ще постигнеш желаното. И не препречва устремните да постигнат целта си друго, освен произвола по пътя, който ги отклонява от тяхната цел, без да придобият желаното, нито да получат любимото. Та от техните грешки, **синко мой**, се пази и пътя на бащите си следвай!
13. И се пази да не призовеш свидетел за душата си друг, освен онова, което ти самият знаеш за нея. И не приемай от друг похвала за нея, която твоите действия изобличават в лъжа, а твоето знание сочи противното на думите на ласкателя. И когато достигне равновесие твоята външност и постигне изцеление твоята вътрешност, бъди сигурен в искреността на онзи, който те хвали. И не се радвай на ласкателството на принудения да иска помощ от теб, нито да те омайва умилкването на виделия полза от теб.
14. **Синко мой**, несъмнено хората с най-малко разум и най-много глупост са онези, които вярват на другите за изобличеното от очите си. А разумът е най-сигурният довереник и най-превъзходният спътник. Затова му се довери за твоите състояния и за твоите качества, и приеми всичко, което ти казва. И когато харесаш поведението на някого, бъди причина за същото и бягай от всичко, което порицаваш у другия. И да е голямо безпокойството ти от скритите ти пороци и да е малка приветливостта ти към тайните ти недъзи. Защото потулването им подтиква към множението им, а когато съдът се изпълни прелива и когато тайната се пресели се пръсва.
15. **Синко мой**, разследвай собствените си черти и постоянствай с доброто, с което те знаят, и не приемай у себе си онова, което не ще харесаш у другите щом излезе наяве, и прибави към хубавото си утре хубаво днес. И не се подлъгвай от прикритието на Бога над теб, нито се гордей за доброто, с което те сочат, та да сториш нещо, за което да съжаляваш. И който греховете си омаловажава, скоро време добрините си ще погуби. И зад всяко благо има завистник, който го дебне, та нека за теб бъде достатъчно, че те гледа с добро прозорливия, защото твоят завистник всява смут, с надеждата да съсипе чрез него твоята чест и визира внимателно погледа в теб при всяка седянка, за да затвори устата на твоя приятел и да отчая твоя доброжелател.
16. И те предупреждавам, **синко мой**, за подозренията и за съмненията, защото те спохождат всеки човек, затова не давай повод за обвинение на онзи, който те подозира, нито казвай за другите, каквото не обичаш да чуваш за себе си. И погледни към нещата, повод за обвинение, които си вършил, и измени към добро онова у себе си, което упрекваш.

11 وَمَنْ لَمْ يَسْتَظْهِرْ بِالْحَزْمِ عَلَى مَذَاقِ الْأَخْلَاقِ وَدَنَاءَتِهَا وَيَزْجُرِ النَّفْسَ عَنْ شَهَوَاتِهَا قَصَرَ دُونَ رَمِيَّتِهِ وَلَمْ يُدْرِكِ الثَّنَاءَ الَّذِي سَمَا إِلَيْهِ بِأَمْنِيَّتِهِ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ تَخْضَعَ لَهُ غَلْبُ الرِّقَابِ وَيَقْبَلَ فِي طَاعَتِهِ الْأَرْتِيَابَ وَتُنْتَهَى عِنْدَ أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ وَيُقْتَدَى بِرَأْيِهِ فَلْيَأْصِرْ نَفْسَهُ مِنْ ذَلِكَ عَلَى مَا يُرِيدُهُ مِنْ غَيْرِهِ، فَإِنْ انْقَادَتْ لِأَمْرِهِ وَازْدَجَرَتْ عِنْدَ زَجْرِهِ فَلْيَضْمُمْ كَفَّهُ مِنْ غَيْرِهِ عَلَى إِنْقَادِ أَمْرِهِ لِأَنَّ تَهْدِيبَ الْمَرْءِ بِطَرِيقَتِهِ يَدْعُو إِلَى طَاعَتِهِ وَالْمُقْصِرُ عَنْ طَلَبِ مَنَفَعَتِهِ تَزَلُّ مَوْعِظَتُهُ مِنَ الْقُلُوبِ زُلُومَ الْقَطْرِ مِنَ الصَّفْوَانِ الصَّلِيبِ، فَأَوْقِعُوا يَا بَنِي الْمُوعِظَةِ بِقُلُوبِكُمْ.

12 فَيَا أَيُّهَا الْمُتَّبِعِي الدَّرَكِ فِي الْعَاجِلِ وَالْقَوَزِ فِي الْأَجْلِ، اجْعَلْ لَكَ مِنْ نَفْسِكَ مَوْعِدًا تَحْطُ بِهِ الْيَوْمَ وَتَفْرُ بِهِ عَدَا بِصِدْقٍ لَا يَشَابُ بِالتَّفْنِيدِ وَرَجَاءِ الْمُوعُودِ وَخَوْفِ الْوَعِيدِ وَاسْمُ إِلَى مَا أَحْبَبْتَ مِنْ ذَلِكَ بِالْعُقْلِ الْعَلِيدِ وَالرَّأْيِ السَّيِّدِ وَأَنَا سَفِيرُكَ فِيهِ بِالدَّرَكِ لِمَا تُرِيدُ، وَإِنَّمَا أَعَجَزَ الطُّلَّابَ مَا إِلَيْهِ يَسْمُونَ تَعَسَّفُهُمُ السَّبِيلَ الَّتِي فِيهَا عَنْ الْقَصْدِ يَجُورُونَ فَلَمْ يُدْرِكُوا مَا طَلَبُوا وَلَمْ يَنَالُوا مَا أَحْبَبُوا، فَعَن مَوَارِدِهِمْ يَا بَنِي فَازْدَجِرُوا وَأَثَارَ آبَائِكُمْ فَاتَّبِعُوا.

13 إِيَّاكَ أَنْ تَسْتَشْهَدَ عَلَى نَفْسِكَ غَيْرَ مَعْرِفَتِكَ بِهَا وَلَا تَقْبَلَ مِنْ غَيْرِكَ تَزَكِيَّتَهَا بِمَا يُكْذِبُهُ فِعْلُكَ وَيَحِيطُ بِضِدِّ تَزَكِيَّةِ الْمُرَكِّي عِلْمِكَ، فَإِذَا تَوَسَّطْتَ عَلَانِيَتِكَ وَصَحَّتْ سَرِيرَتُكَ فَتَيَقَّنْ بِصِدْقٍ مَنْ أَطْرَاكَ بِمَا فِيكَ، وَلَا يَبْهَجَنَّكَ الثَّنَاءُ مِنَ الْمُضْطَرِّ إِلَيْكَ وَلَا يَسْفَهُ بِجِلْمِكَ مُمْلَقٌ مَذِقٌ وَلَا مَنْ يَسْتَيْبِهِ مَعْرُوفُكَ بِالتَّمْلُقِ.

14 يَا بَنِي، فَإِنْ أَقْبَلَ النَّاسُ عَقْلًا وَأَبْيَنَهُمْ جَهْلًا مَنْ صَدَقَ مِنْ سِوَاهُ بِمَا تُكْذِبُهُ عَيْنَاهُ، وَالْعُقْلُ أَمِنْ أَمِينٍ وَأَفْضَلُ قَرِينٍ فَاسْتَأْمِنُهُ عَلَى أَحْوَالِكَ وَجَمِيعِ خِلَالِكَ وَاعْرِفْ مَا عَرَفَكَ، وَإِذَا حَدَّثْتَ مِنْ أَحَدٍ مَذْهَبًا فَكُنْ لِمِثْلِهِ مُتَسَبِّبًا وَلِكُلِّ مَا تَسْتَنْكِرُهُ مِنْ غَيْرِكَ مُجْتَنِبًا، وَلِتَكْثُرْ مِنْ مُسْتَتِرِ عُيُوبِكَ وَحَشْتِكَ وَلِيَقْبَلَ بِخَفِيَّاتِهَا أُنْسُكَ فَإِنَّ اِكْتِبَامَهَا كَالْمَحْرَضِ عَلَى أُمَّثَالِهَا وَإِذَا امْتَلَأَ الْإِنَاءُ انْكَفَأَ وَإِذَا تَنُوسَخَ السِّرُّ فَشَأ.

15 فَكُنْ يَا بَنِي لِجَمِيعِ خِلَالِكَ مُتَفَقِّدًا وَدَاوِمٌ عَلَى جَمِيلِ مَا بِهِ تُعْرِفُ وَلَا تُرَضْ مِنْ نَفْسِكَ بِمَا تَسْتَفْبِحُ مِنْ غَيْرِكَ إِذَا انْكَشَفَ وَأَرْدَفَ جَمِيلَ عَدِكَ بِجَمِيلِ يَوْمِكَ وَلَا تَغْتَرَّ بِسِتْرِ اللَّهِ عَلَيْكَ فَتَتَعَرَّضَ لِمَا يُنْدِمُكَ عَجْبًا بِمَا يَوْمِي بِهِ إِلَيْكَ وَتَظُنَّ أَنَّ سَالِفَ الْحَسَنَاتِ يَمْحُو مُؤْتِنَفَ السَّيِّئَاتِ، وَمَنْ اسْتَصْعَرَ سَيِّئَتَهُ فَيُوشِكُ أَنْ تَحْبُطَ حَسَنَتُهُ، وَلِكُلِّ نِعْمَةٍ حَاسِدٌ يُدِيرُ بِهَا الدَّوَابِرَ، وَيَحْسَبُكَ أَنْ يُبْصِرَكَ بِالْجَمِيلِ أَهْلُ الْبَصَائِرِ، فَيَشْعَبُ حَاسِدُكَ فِيمَا يَرْجُو أَنْ يَهْدِمَ بِهِ رُكْنَكَ وَيَمْعِنُ فِي الطَّعْنِ عَلَيْكَ فِي كُلِّ نَدِيٍّ مَشْهُودٍ لِيَقْبِضَ الْمُتَفَوِّهَ فِيكَ بِكُلِّ أَمْرٍ مُحْمُودٍ فَيَنْقَبِضُ انْقِبَاصَ الْمَحْسُورِ وَلَا يَجِدُ السَّبِيلَ إِلَى التَّغْيِيرِ.

16 وَأَحْذَرِكَ يَا بَنِي الْبَغْيِ وَالثُّهْمَةَ وَالظَّنَّ، فَإِنَّهُمَا مُلْصِقَانِ بِكُلِّ إِنْسَانٍ فَلَا تَجْعَلْ لِمُتْهِمِكَ إِلَى تَهْمَتِكَ سَبِيلًا وَلَا تَكُنْ فِي غَيْرِكَ بِمَا تَكْرَهُ أَنْ يُقَالَ فِيكَ قَوْلًا، وَانْظُرْ مَا كُنْتَ بِهِ مِمَّا يُوجَدُ بِهِ السَّبِيلُ إِلَى الطَّعْنِ عَلَيْكَ فَعُولًا فَكُنْ لَهُ قَالِيًا وَعَنْهُ حَوُولًا مَعَ نَظْرِكَ لِنَفْسِكَ.

17. И ако искаш да придобиеш изяществото и разкоша на тази земя, и нейното величие и нейната почит, и блясъка, който озарява навсякъде, и славата, която конниците разнасят по всички страни, трябва, **синко мой**, да се сдобиеш с покорство, което непокорството не руши и с обич, която се разнася от всеки език, и да се облечеш с благородство отвън и пазене на душата отвътре. Защото, който е настойчив със тях и принуди душата си тях да търпи, полита в небесата високо и покорява на знатността върховете, та дори да не се е стремил към земята.
18. **Синко мой**, човешината не се купува на скъпа цена, нито с недостъпни съкровища, нито с най-редките стоки. И ако желаещите не я достигаха, освен чрез огромния труд, който полагат истинските търсачи, щеше онова, което минава и заминава да е по-достойно и по-заслужаващо и във края и във началото. И ако тя не се намираше, освен в най-отдалечените страни или в морските вълни, на най-високите цени и най-големите усилия, щеше да е задължение за всеки, който знае важноста ѝ и познава стойността ѝ да се окачи за нейните клони и да отдаде душата си, за да покрие цената ѝ. Но не ще я обхванат гърдите ти, нито ще я види лицето ти, докато не я разгласят глашатаяте ѝ и не я разнесат достойнствата ѝ, чрез въздържане от пагубните постъпки и избягване на непристойните и безполезна дела, и пълното разпореждане над душата и за големите и за малки неща. (Завърши първата четвърт от Книгата на тайните, с божията щедрост и помощ, и добро съдействие.)
19. **Синко мой**, не се отклонявай от правия път в онова, което вършиш или оставяш, заради Деня на повикването. И всяко задължение, за което си поел отговорност пред враг и другар – изпълни го. И разбери, **синко мой**, основите, които положих за теб чрез производните на възпитанието и мъдростта.
20. И който твърди, че няма благородство без да има богатство греша в своите думи. Защото може благородството да отстъпи пред онзи, който разполага със малко, но да упорства пред онзи, който се ползва със много. И богатството заема огромно място в сърцата на някои, та едвам не ги вкарва в порочни дела, с които благородството си отива, а сладостта на богатството надделява, високото положение рухва, а великодушието и свободата изчезват. И благородството във богатството има своите дялове със своите клони. И от благородство никой не е лишен, щом се стреми към него усърдно и през портите негови влиза. И то няма цена за купуване, а е блага дума, която да кажеш или хубаво, което да сториш, или добро, което да жертваш, или мълчание, когато думите нямат ефект. С тези черти ще постигнеш в благородството степен и положение, щом не можеш да я спечелиш със други. И колкото повече се стремиш, толкова повече ще постигнеш.
21. И ти дадох, как да търсиш благородство, най-добро разяснение и най-искрено наставление. И ако го хванеш внимателно, **синко мой**, ще ти се покори юздата му, а бъдеш ли груб, ще ти се изплъзне повода му и ще те остави нещастен, безпомощен. Затова помогни си, **синко мой**, във възпитанието със мъдрост.
22. И се пази от завист, защото завистта носи неприязън и злоба на своя стопанин. И щом пламне нейният огън потуши го с остро осъждане и с униженото положение на нейния собственик.

17 وَإِنْ أَرَدْتَ أَنْ تَظْفَرَ مِنَ الدُّنْيَا بِرَبِّتِهَا وَرُحْرِفَهَا وَعَرِّهَا وَشَرَفَهَا وَبِالْبَهَاءِ الَّتِي يُسْتَنَارُ بِهَا فِي كُلِّ مَكَانٍ وَالنَّهَاءِ الَّتِي تَسِيرُ بِهَا الرُّكْبَانُ إِلَى جَمِيعِ البُلْدَانِ فَعَلَيْكَ يَا بَيْتِي بِالطَّاعَةِ الَّتِي لَا تُدْفَعُ بِالْعِصْيَانِ وَالْمَحَبَّةِ الْمُنْتَشِرَةِ بِكُلِّ لِسَانٍ، فَاجْعَلِ الْمَرْوَةَ لَكَ شِعَارًا وَالصَّبَاةَ لِنَفْسِكَ دِتَارًا فَإِنَّ مَنْ صَابَرَهُمَا وَالزَّمَ نَفْسَهُ الصَّبْرَ عَلَيْهِمَا تَعَرَّقَ فِي الْعَرَانِيْقِ الْعُلَى وَتَمَكَّنَ فِي قُلُوبِ الشَّرَفِ الْفُصَا وَإِنْ لَمْ يَكُنْ ذَا عَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا.

18 يَا بَيْتِي، وَالْمَرْوَةَ عَيْرٌ مَبِيعَةٌ بِثَمَنِ رَبِيزٍ وَلَا حَرْزٍ حَرِيزٍ وَلَا مَطْلَبٍ عَزِيزٍ، وَلَوْ لَمْ يُدْرِكْهَا الرَّابِيعُونَ إِلَّا بِجَزِيلٍ مَا يَطْلُبُهَا بِهِ الظَّالِمُونَ لَكَانَ مَا نُعِيدُ وَمَا تُبْدِي أَجْزَلَ مِنْهُ وَأَوْفَرَ فِي الْعَوَاقِبِ وَالْبَدِيِّ، وَلَوْ كَانَتْ لَا تُوجَدُ إِلَّا فِي أَبْعَدِ الْأَمْصَارِ أَوْ فِي لُجْجِ البُجَارِ بِالقَطَاطِيرِ الْمُقْتَطِرَةِ مِنَ الْأُمُورِ الْكِبَارِ لَكَانَ الْوَاجِبَ عَلَى ذَوِي الْعِلْمِ بِحَظَرِهَا وَالْمَعْرِفَةَ بِقَدْرِهَا التَّعَلُّقَ بِأَعْصَانِهَا وَالبَدْلَ لِلنَّفِيسِ مِنْ أَثْمَانِهَا، لَكِنْ مَا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهَا دَائِمًا وَحَيَّيْتُ عَلَيْهَا مُسْتَكِنَاتًا حَتَّى تَبْتَهَا عَنْكَ إِذَا عَتَمَتْ وَتَشِيعَ لَكَ فَضِيلَتُهَا بِأَنْ تُنْسِكَ عَنِ الْأَمْرِ الْمُرْدِيِّ وَتُعْرِضَ عَنِ الْقَبِيحِ الَّذِي لَا يُعْنَى وَتَمْلِكِ نَفْسَكَ فِيمَا مَلَكَتْ مِنْ كِبَارِ الْأُمُورِ وَصَغَارِهَا. (ثُمَّ رُبْعَ كِتَابِ الْمَكُونِ بِمَنْ اللَّهِ وَعَوْنِهِ وَحُسْنِ تَوْفِيقِهِ.)

19 يَا بَيْتِي، وَلَا تَجْرَ عَنْ قَصْدِ السَّدَادِ فِيمَا أَنْتَ فَاعِلُهُ وَتَارِكُهُ إِلَى يَوْمِ التَّنَادِ، وَكُلُّ مَا أَوْجَبْتَهُ عَلَيْكَ الْحُقُوقُ تَأَدَّبْتَ مِنْهُ إِلَى كُلِّ عَدُوٍّ وَصِدِّيقٍ، فَافْهَمْ يَا بَيْتِي مَا أَصَلَتْ لَكَ مِنْ فُرُوعِ الْأَدَبِ وَالْحِكْمَةِ.

20 وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ الْمَرْوَةَ لَا تَصْلُحُ إِلَّا بِالمَالِ فَقَدْ أَضَلَّ فِي المَقَالِ لِأَنَّ الْمَرْوَةَ قَدْ تَنْقَادُ لِذَوِي الإِقْلَالِ وَتُصَاعِبُ عَلَى ذَوِي الْأَمْوَالِ، وَلِلْمَالِ مَوْقِعٌ مِنْ بَعْضِ القُلُوبِ يَكَادُ أَنْ يُخْرِجَ صَاحِبَهُ إِلَى الْأَمْرِ المَعِيبِ حَتَّى تَذْهَبَ مَرْوَتُهُ وَتَعْلِبَ عَلَيْهِ حَلَاوَتُهُ فَتَنْهَدَ ذُرُوتُهُ وَيَنْطِمِسَ كَرْمُهُ وَحَرَبَتُهُ، وَلِلْمَرْوَةِ فِي المَالِ أَنْصِبَاءٌ تَنْشَعِبُ فِيهِ شُعْبًا، وَلَيْسَتْ الْمَرْوَةُ بِمَعْدُومَةٍ فِي أَحَدٍ إِذَا جَدَّ فِي طَلِبِهَا وَأَتَاهَا مِنْ بَابِهَا، وَلَيْسَتْ لَهَا أَثْمَانٌ تُبَاعُ بِهَا إِثْمًا هُوَ جَمِيلٌ تَقُولُهُ أَوْ خَيْرٌ تَفْعَلُهُ أَوْ مَعْرُوفٌ تَبْدُلُهُ أَوْ إِفْصَارٌ عَنِ الإِكْتِنَارِ إِذَا لَمْ يَكُنْ لِلْكَلَامِ مَوْقِعٌ، فَهَذِهِ خِلَالٌ يَكُونُ لَكَ بِهَا فِي الْمَرْوَةِ قَدْرٌ وَمَوْضِعٌ تَسْتَوْجِبُهُ بِهَا إِذَا لَمْ يُمَكِّنْكَ الإِسْتِكْفَارُ مِنْ عَيْرِهَا، وَكَلِمًا ازْدَدَتْ أَدْرَكَتْ مَا طَلَبْتَ.

21 وَقَدْ أَوْصَحْتُ لَكَ مَا تُطَلَّبُ بِهِ الْمَرْوَةُ بِأَحْسَنِ الإِيضَاحِ وَكُنْتُ لَكَ أَنْصَحَ النَّصَاحِ، فَإِنْ أَخَذْتَهَا بِاللِّبَنِ يَا بَيْتِي سَلِسَ لَكَ مَقُودُهَا وَإِنْ غَلَطْتَ شَسَعَ عَنْكَ عَيْتُهَا وَصَارَ نَحْسًا عَلَيْكَ سُعُودُهَا فَاسْعِدِ الْأَدَبَ يَا بَيْتِي بِالحِكْمَةِ.

22 وَإِيَّاكَ وَالْحَسَدَ فَإِنَّ لِلْحَسَدِ نَفْرَةً عَلَى صَاحِبِهِ مُضَرَّةً فَأَبْرِدْهُ عِنْدَ اضْطِرَامِ تَسْعُرِهِ بِكَثْرَةِ التَّبْكِيَتِ وَتَعْرِيفِهِ صِغَرَ صَاحِبِهِ المَمْقُوتِ.

23. **Синко мой**, завистникът не постига със завистта си дори и пращинка. И дори да изчезне от завидения всичко, за което му се завижда, завистникът няма да спечели дори и частичка. И няма нито едно творение, което да не е дарено от Бога с най-различни блага – и явни и скрити. И дори най-малкото от тях, дарено и възложено за изпитание от Бога на него, като здраве и дълготрайна безопасност, и възпиране на бедите от него, е по-добро от всичко между земята и небето.
24. **Синко мой**, колко от притежателите на огромни блага завиждат на притежателите на нищожни блага. И ако бяха накарали душите си да почувстват благодарност пред Благодетеля, това щеше много повече да увеличи богатата им и да отблъсне бедите им. И завистта се съпътства от шест характерни черти: дълго огорчение, което не носи полза; голяма угриженост, която остава без резултат; очерняне на живота; презрение и от знатните и от долните хора; изгаряне на сърцето; противопоставяне на Господаря.
25. И знай, **синко мой**, че враждата е болест, за която няма лек. И на когото се умножи съмнението в дарените с изобилие, дълго упорства враждата му. И враждата на завистта най-големия клон е и заради нея се спускат бедствията и се подхлъзват краката. И враждуващият е унижен, изоставен, а навреденият му е от Бога съобщено за помощ и за бърза подкрепа, и на този свят и на отвъдния. Затова избягвай враждата дори на език, та да не бъдеш повален от нея, неспособен да се изправиш или убит от нея, без да се предпазиш.
26. И те предупреждавам, **синко мой**, за бързането, и се пази да не бъдеш сприпрян там, където можеш да постъпиш внимателно. И проучвай в началото своите действия, преди от тях да видиш последици и де ти се разкрият техните недостатъци.
27. И знай, **синко мой**, че за теб става дума бързаш ли, когато чуеш да се говори за онзи, който малко внимава и е порицан за плодовете на своето бързане. Затова се пази много от бързане и пази душата си да не остави лоша дума след себе си. И внимавай гнева да не те въкара в гибел, и да не те възпламени, както огъня възпламенява дърветата. Отблъсни го чрез търпение преди да пламне и да пролее кръвта, и да потроши костите, и да сбръчка плътта. И го потуши преди да се разпали, защото разгори ли се ще те затрие и ще погребее доброто, с което си бил споменаван, и ще изкара на показ недъзите, които си крил.
28. И знай, **синко мой**, че бедите на властелина са неправдата и тиранията над хората. Затова, бъдеш ли властелин, пази се да не разкриваш греховете на грешниците и да не ги наказваш с жестокост. А ако си поданик, какво ти вредят хорските подигравки затова, чрез което желаш да се издигнеш и да постигнеш високо положение след унижение? И не се гневи на онези под теб, нито омаловажавай онези над теб. И бъди щедър към твоя приятел и прощаващ към своя противник. И знай, че достойнствата трябва да бъдат издигнати и одобренията да бъде разнесени от вестител, който да те облече с тяхното обаяние и величие, и престиж, и очарование, докато задуха над теб техния повей, и се разпространи от твое име тяхната слава, и се разкрие чрез тях укритата ти възвишеност, и чрез тях се утоли жаждата на сърцето ти.

23 يَا بُنَيَّ، فَإِنَّ الْحَاسِدَ لَا يُدْرِكُ فِي حَسَدِهِ نَقِيرًا، وَلَوْ أَرِيحَ عَنِ الْمَحْسُودِ مَا حَسَدَهُ عَلَيْهِ لَمْ يَظْفَرْ مِنْهُ قَظْمِيرًا،
وَلَيْسَ مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ إِلَّا وَعَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ نِعْمَةٌ ظَاهِرَةٌ أَوْ مُكْتَبَةٌ وَأَصْنَافٌ مُفْتَسِمَةٌ، صَغِيرٌ مَا يُوَلِّي
اللَّهُ الْعَبْدَ مِنْهَا وَيُنْبِئُهُ وَيَهْبُ لَهُ وَيُعْطِيهِ مِنْ صِحَّتِهِ وَطُولِ عَافِيَتِهِ وَمَا يَصْرِفُ عَنْهُ مِنَ الْبَلْوَى خَيْرٌ لَهُ مِنْ مَا
بَيْنَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ.

24 يَا بُنَيَّ، وَكَمْ مِنْ ذِي نِعْمَةٍ مُتَجَدِّدَةٍ بِحَسَدٍ مِنْ دُونِهِ عَلَى نِعْمَةٍ مُتَنَكِّدَةٍ، وَلَوْ أَشْعَرَ نَفْسَهُ مَا يَجِبُ عَلَيْهِ مِنْ
شُكْرِ الْمُنْعِمِ كَانَ ذَلِكَ أَزِيدَ لِلنِّعَمِ وَأَصْرَفَ لِلْمِلْمِ، وَفِي الْحَسَدِ سِتُّ خِصَالٍ، طُولُ الْإِعْتِمَامِ بِمَا لَا يَجِدِي
وَكَثْرَةُ الْإِهْتِمَامِ بِمَا لَا يُغْنِي وَتَكْذِيرُ الْمَعَاشِ وَالْحَسَاسَةُ عِنْدَ الْأَخْيَارِ وَالْأَوْبَاشِ وَحُرْقَةُ الْقَلْبِ وَمُضَادَّةُ
الرَّبِّ.

25 وَاعْلَمْ يَا بُنَيَّ، أَنَّ الْبَغْيَ دَاءٌ لَا دَوَاءَ لَهُ، فَمَنْ كَثُرَ فِي الْمَحْظُوظَةِ تَشَكُّكُهُ طَالَ فِي الْبَغْيِ مَحْكُهُ، وَالْبَغْيُ فَرْعُ
الْحَسَدِ الْأَعْظَمُ وَبِهِ تَحُلُّ التَّقْمُ وَتُزْلِزُ الْقَدَمُ، وَالْبَاغِي مُخْذُولٌ مَقْلُوبٌ وَالْمُبَغْيِيُّ عَلَيْهِ بِالْخَبَرِ عَنِ اللَّهِ مُؤَيَّدٌ
بِتَعْجِيلِ النَّصْرَةِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، فَإِيَّاكَ وَالْبَغْيَ أَنْ تَلْهَجَ بِهِ فَتَكُونَ صَرِيعَهُ الَّذِي لَا يَنْتَشِعُ وَقَتِيلَهُ الَّذِي لَا
يَمْتَنِعُ.

26 وَأَحْذِرْكَ يَا بُنَيَّ الْعَجَلَةَ، وَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ عَجُولًا فِيمَا تَجِدُ إِلَى التَّثَبُّتِ فِيهِ سَبِيلًا، وَتَبَيَّنَ فِي صُدُورِ أُمُورِكَ
مِنْ قَبْلِ أَنْ تَبْدُو لَكَ عَوَاقِبُهَا وَتَنْكَشِفَ لَكَ مَعَايِبُهَا.

27 وَاعْلَمْ يَا بُنَيَّ، أَنَّكَ الْمَشَارُ إِلَيْهِ عِنْدَ عَجَلَتِكَ بِمَا تَسْمَعُهُ أَدْنَكَ فِيمَنْ قَلَّ تَثَبُّتُهُ وَدُمَّ عَلَى مَا تَكْسِبُهُ عَجَلَتُهُ،
فَأَكْثَرُ مِنَ الْعَجَلَةِ التَّقِيَّةَ وَعَلَى نَفْسِكَ مِنْ فُجْحِ الْقَالَةِ الْبَقِيَّةِ. وَإِيَّاكَ أَنْ يُورِدَكَ الْعَضْبُ مَوَارِدَ الْعَطَبِ
وَيُشْعِلَكَ إِشْعَالَ النَّارِ لِلْحَطَبِ، فَادْفَعُهُ بِالْإِحْتِمَالِ قَبْلَ أَنْ يَضْطَرِمَ فَيَهْرُقَ الدَّمَ وَيَصِمَ الْعِظْمَ وَيَسَلَّ اللَّحْمَ،
فَأَخِيذْهُ قَبْلَ أَنْ يَتَلَطَّى فَإِنَّهُ إِنْ اسْتَعَرَ بَهْظَكَ بَهْظًا ثُمَّ دَفَنَ مَا كُنْتَ تُدْكِرُ بِهِ مِنَ الْمَحَاسِنِ وَأَعْلَنَ مَا كُنْتَ
تَكْتُمُهُ مِنَ الْمَقَارِنِ.

28 وَاعْلَمْ يَا بُنَيَّ أَنَّ آفَةَ السُّلْطَانِ الْجُورُ وَالتَّجَبُّرُ عَلَى الْإِنْسَانِ، إِيَّاكَ إِنْ كُنْتَ سُلْطَانًا أَنْ تَسْتَظْهَرَ ذُنُوبَ الْمُذْنِبِينَ
أَوْ تُعَاقِبَهُمْ عُقُوبَةَ الْمُغْضَبِينَ، وَإِنْ كُنْتَ سَوْفَةً فَامَا يَضْرُكَ مِمَّا يَلْمِزُكَ بِهِ النَّاسُ مِنَ الْمَنْطِقِ فِيمَا تَرْجُو بِهِ
الرِّفْعَةَ وَالْعُلُوَّ بَعْدَ الصَّعَةِ، وَإِيَّاكَ أَنْ تَعْضَبَ عَلَى مَنْ دُونَكَ أَوْ تَسْتَصْغِرَ مَنْ فَوْقَكَ، وَجُدْ بِالْفَضْلِ عَلَى مَنْ
نَاوَاكَ وَبِالْصَّفْحِ عَمَّنْ عَادَاكَ. وَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا بُدَّ لِلْمَكَارِمِ أَنْ تَعْلُوَ وَلِلْمَحَاسِنِ أَنْ تَفْشُو مِنْ نَاشِرٍ لَهَا يُلْبِسُكَ
هَيْبَتَهَا وَجَلَالَهَا وَنَبَاهَا وَجَمَالَهَا حَتَّى يَنْسِمَ عَلَيْكَ رَوْحُهَا وَيَشِيْعَ لَكَ حَمْدُهَا وَيَتَجَلَّى بِهَا عَنْكَ الْعَمَالِيلُ وَيَرُدُّ
بِهَا مِنْ قَلْبِكَ الْعَلِيلُ.

29. *Синко мой*, бъди благоразумен! И не се казва за човека, че е благоразумен, докато не започне да се владее при гняв, нито, че е щедър, докато не бъде от помощ, когато той самият е в трудност. И със смелост се описва онзи, който застане срещу хората със сила и мощ. И знай, че одобренията и похвалите имат своите здрави основи, към които сърцата се взират, после жертват за тях най-скъпи неща и отправят заради тях камилите към най-далечни страни. Та който го радва да бъде известен с хубаво и с добро, да види откъде се разнасят, после да ги извършва докато стигне до хоризонтите признанието му и укрепне у хората уважението му. После чрез взаимно съгласие да поправи на своята душа кривините и да вземе от нея колкото трябва, за да украси нейното утре. Защото, когато се облагороди характера и външността и вътрешността оздравеят, те се превръщат в богатства, към които пътешествениците тръгват и в красиви истории, които разказвачите носят, и в почит за своя собственик по целия свят, и в радост за него, за която да му завиждат на Съдния ден. И задълженията в характера са повече от задълженията в богатството и са по-добри от тях при всички положения. Защото богатият е почитан докато е богат, а пропадне ли му богатството става поразен, унижен. А на характера не остаряват новите му черти, нито минават незабелязано неговите достойнства и превъзходството на притежателя му го съпътства и докато е жив и след смъртта му. А богатството е дреха, чийто блясък бързо угасва и чийто тъкан бързо се ръфа. И най-силно пазене се полага на неопетненото целомъдрие и на знатното родословие. И комуто Богът даде прозорливо сърце и искряща мисъл, и добри нрави, и прочута щедрост, и бистър ум, и правилно схващане, и разбиране за промяната на състоянията и произволът на дните и нощите, и език, който да му разкаже за превратностите на времената и който да ползва за всичко, което полза му носи, после възпре душата си от гордост и предпочете доброто общуване пред тиранията, и е малко надменността му при спор, и не провокира опонента си към съперничество, и не предизвиква застаналия на пътя му, в стремеж да го изпревари, и не казва невероятни слова, нито върши прекомерни дела е откупил за себе си похвалата и на присъстващия и на отсъстващия, и е положил за своята полза най-голямо усърдие, и е заслужил възвеличаването на жителите на всички страни, и му се разкриват пътищата на великодушното, и се отстраняват от него порицаните поведения, и го украсяват най-прекрасните имена, и го гледа с възхитен поглед всяко прозорливо око, и е задминал равностойните нему, и признават превъзходството му подобните нему. И за всяко ценно нещо има средство, по което въздишат душите и се нуждаят от него нуждаещите, и се стремят към него устремните. И комуто убегне знанието за него, нараства в душата му почитта му към знаещия и той се издига в очите му според неговата представа, и се опитва да узнае каква е тайната му, и разбира, че степената му е повисока от неговата. И комуто нарасне делът на раздаденото, и за противника и за поддръжника, според това расте и неговото величие и се издига неговата позиция. И колко от натрупалите богатство щедро раздават, за да постигнат тази степен и да спечелят обич от всички, и да изтрият с това своите недъзи, но не постигат с това желаната цел, нито печелят с похарчените пари хорската почит.

يَا بَنِيَّ عَلَيْكَ بِالْحِلْمِ فَإِنَّهُ لَيْسَ يُسَمَّى الرَّجُلَ حَلِيمًا حَتَّى يَمْلِكَ نَفْسَهُ عِنْدَ الْعَضْبِ وَلَا جَوَادًا حَتَّى يُفِيدَ إِذَا
 اِرْتَلَمَ الْأَرْبُ، وَإِنَّمَا يُوصَفُ بِالنَّجْدَةِ مَنْ بَاشَرَ أَهْلَ النَّبَسِ وَالشَّدَّةَ، وَلِلْمَحَاسِنِ وَالْمَحَامِدِ بَوَادٌ مُعْتَمَدَةٌ تَطَّلَعُ
 إِلَيْهَا الْأَفِيدَةُ ثُمَّ يُبْدَلُ فِيهَا الْعَالِي مِنَ الْأَثْمَانِ وَتُنْصَبُ بِهَا الْعَيْسُ إِلَى جَمِيعِ الْبُلْدَانِ، فَمَنْ سَرَهُ أَنْ يُشْهَرَ
 بِالْجَمِيلِ وَالْإِحْسَانِ فَلْيُشْهَدِ الَّتِي مِنْهَا يَتَنَاقَلَانِ ثُمَّ لِيُظْهِرَ مِنْهُمَا مَا يَسِيرُ بِهِ فِي الْأَفَاقِ خَبْرَهُ وَيَعْظُمَ بِهِ فِي
 النَّاسِ خَطْرَهُ ثُمَّ لِيُقَوِّمَ مِنْ نَفْسِهِ بِحُسْنِ التَّعَاهُدِ أَوْدَهَا وَلِيَأْخُذَ مِنْهَا لَهَا مَا يَزِينُ بِهِ عَدَهَا، فَإِنَّ الْأَخْلَاقَ إِذَا
 سَمَحَتْ وَالْعَلَانِيَةَ وَالسَّرِيرَةَ إِذَا صَحَّتْ كَانَتْ عَنَابِمَ يَرْتَجِلُ إِلَيْهَا الْمُرْتَحِلُونَ وَأَحَادِيثَ حَسَنَةً يَنْقُلُهَا النَّاقِلُونَ
 وَتَبْجِيلًا لِصَاحِبِهَا فِي الْعَالَمِينَ وَيَغِظَةً يُغْتَبَطُ بِهَا يَوْمَ الدِّينِ، وَالْوَاجِبُ فِي الْأَخْلَاقِ أَكْثَرُ مِنَ الْوَاجِبِ فِي
 الْأَمْوَالِ وَأَفْضَلُ فِي جَمِيعِ الْأَحْوَالِ، وَإِنَّمَا يُعْظَمُ ذُو الْمَالِ مَا كَانَ مُوْبِلًا فَإِذَا تَحَرَّمَ مَالُهُ عَادَ دَحِيرًا قَلِيلًا،
 وَالْأَخْلَاقُ لَا يَبْلَى جَدِيدُهَا وَلَا يَطْيِشُ سَدِيدُهَا وَفَضْلُ صَاحِبِهَا بَاقٍ فِي حَيَاتِهِ وَبَعْدَ وَفَاتِهِ، وَالْمَالُ تَوْبٌ تَخْلُقُ
 جِدَّتَهُ وَتَسْمُلُ سَدَاهُ وَلِحُمَّتُهُ، وَأَحَقُّ الْأَشْيَاءِ بِالصَّوْنِ الْعَرُضُ الصَّحِيحُ وَالْحَسَبُ الصَّرِيحُ، وَمَنْ آتَاهُ اللَّهُ قَلْبًا
 ذَكِيًّا وَزِنَادًا وَرِيًّا وَخُلُقًا مَرْضِيًّا وَسَخَاءً مَذْكُورًا وَعَقْلًا ذَكِيًّا وَفَهْمًا مَرْضِيًّا وَعِلْمًا يَتَقَلَّبُ الْأَحْوَالِ وَتَصَرَّفَ
 الْأَيَّامِ وَاللَّيَالِ وَلِسَانًا يُؤَدِّي إِلَيْهِ مَعْرِفَةَ خُلْفِ الْأَزْمَانِ وَيَمْتَهِنُهُ فِيمَا يُعُودُ عَلَيْهِ نَفْعُهُ كُلَّ الْإِمْتِحَانِ ثُمَّ زَمَّ
 نَفْسَهُ عَنِ الْكِبْرَةِ وَاعْتَصَصَ مِنَ التَّجَبُّرِ حُسْنَ الْعِشْرَةِ وَقَلَّ افْتِحَارُهُ عِنْدَ مُنَاطَرَتِهِ وَلَمْ يَسْتَدْجِ نَظِيرَهُ إِلَى
 مُبَاحَثَتِهِ وَلَمْ يُجَارِ الْمُجَارِي لَهُ مِنْ طَبَقَاتِهِ فِي طَرِيقِ مُسَاوَاتِهِ وَلَمْ يُخْرَجْ مِنَ الْقَوْلِ إِلَى مَا لَا يُعْلَمُ وَلَا مِنَ
 الْفِعْلِ إِلَى مَا يُسْتَعْظَمُ فَقَدْ شَرَى لِنَفْسِهِ مُحَمَّدَةَ الْحَاضِرِ وَالْبَادِ وَاجْتَهَدَ فِي مَصْلَحَتِهِ أَشَدَّ الْجَهْدِ وَاسْتَحَقَّ
 التَّعْظِيمَ مِنْ جَمِيعِ مَنْ صَمَّتْهُ أَقْطَارُ الْبِلَادِ وَاجْتَمَعَتْ لَهُ الطَّرَائِقُ السَّمْحَةُ وَرَاحَتْ عَنْهُ الْمَذَاهِبُ الْمُسْتَفْبَحَةُ
 وَجَرَى عَلَيْهِ اسْمُ الْخَيْرَةِ وَنَظَرْتُهُ بِالتَّوَاطُرِ الْمُبْجَلَةِ كُلُّ عَيْنٍ مُبْصِرَةٍ وَجَارَ حَدَّ الْأَكْفَاءِ وَاعْتَرَفَ لَهُ بِالْفَضْلِ
 النَّظَرَاءُ، وَلَا بُدَّ أَنْ فِي كُلِّ مَنْفُوسٍ آلَةٌ تَطَّلَعُ إِلَيْهَا النَّفُوسُ وَيَفْتَقِرُ إِلَيْهَا حَاجَةً الْمُفْتَقِرُونَ وَيَدَسُوفُ إِلَيْهَا
 الْمُشَوِّفُونَ، فَمَنْ قَصَرَ عَنْ عِلْمِهَا عَظُمَ فِي نَفْسِهِ صَاحِبُهَا وَحَلَّ فِي عَيْنِهِ بِحَسَبِ مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ عَقْلُهُ وَحَاوَلَ
 أَنْ يَكُونَ لَهُ عَلَى أَمْرِهِ ظَهِيرًا وَارْتَفَعَتْ عِنْدَهُ دَرَجَتُهُ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَهُ نَظِيرًا، وَمَنْ اتَّسَعَ بَدَدُهُ لِبُصْدِهِ وَنِدَّه كَانَ
 عَلَى قَدْرِ ذَلِكَ عَظُمَ شَأْنِيهِ وَارْتَفَاعَ مَكَانِيهِ، وَكَمْ مِنْ جَامِعٍ لِمَالٍ يَجُودُ بِهِ لِنَيْلِ هَذَا الْمَنَالِ وَيَسْتَدْعِي مِنَ الْجَمِيعِ
 مَحَبَّتَهُمْ وَيَنْفِي بِهِ حَسَائِفَهُمْ فَلَا يُدْرِكُ مِنْ ذَلِكَ مَا يُرِيدُ وَلَا يُؤَدِّيهِ إِلَى مَا يُؤْمِلُ مِنَ الْعَوَامِ مَالُهُ الْمُمْدُودُ.

30. И богатият, *синко мой*, е два вида: порицан и похвален. А ученият винаги е ценен и обичан, и сред великите хора броен е, и при беда е взет за опора и признат за свидетел, и след смъртта си е липсващ. И при когото дойде недолюбваното от хората дело, но го приеме с търпение и утеха, печели голяма почит и е похвален и на отвъдния свят и на този. И който се извини пред него (извини се пред наскърбения) за грешните думи и дела против него, а той побърза да го приеме и прояви благосклонност, е разкрил глупостта на хулителя си чрез прошката си и загубата му чрез увеличаването си, и лекомислието му чрез солидността си, и слабоумието му чрез благоразумието си, и нищожността му чрез почтеността си, и несправедливостта му чрез справедливостта си, и безумието му чрез ума си, и прибързаността му чрез отсрочката си. И извиненият завършва с провал своята злина пред него, и му принася най-добри ползи, и го облича с одеждите на възхвалата пред онзи, който не знае за него, и разкрива от достойнството му онова, което е било скрито и за отсъстващия и за присъстващия, и засвидетелства силата и могъществото му чрез унижението си пред него и колениченето си до него, настоятелен в просбата си, като слугата признаващ за грешката си, който е готов да се жертва с търпение и не престава да се покаява пред него до края на времето. За удивление е търсецният прошка, чиято сприпряност му е докарала унижение и чиято грешка му е навлякла дрехата на покорството и смирението, и е дала винаги власт на простия му над него, и го е прославяла навеки. И понякога се случва човек, който се радва на висока позиция, единствено липсата му на прошка към нанесената обида да пречи хората да се молят на Бога за него всяка сутрин и вечер, и да нарасне почитта му сред тях, и да се издигне степенята му в очите им. И ако лошите помисли всеят вражда между човек и близък на него, който цени обичта му и срещу бедите на времето му помага, та реши да скъса връзката с него и го изостави както враг се изоставя, и се опита с предателство и измама да прекрати помощта си към него и да огорчи с това любимите нему, вместо да отблъсне гнева си с доволство и отвръщането си с вяност, и сатанинските помисли със свян, и да възобнови онова, което му се полага от най-чистата искреност и най-истинско братство, и помни добре страданията, на които (близкият му) се е поддагал заради него и нещата, с които го е размивал и го е радвал задълго в изтеклите нощи, но въпреки че помни превеса на добрините над грешките, ги потъпче с краката си и не прости на близкия си за грешката му, то той не е от мъдрите хора, нито от устремените към високите степени. И най-скоро ще изпита съжаление, когато близките му се разбягат от него, а времето го нападне безпомощен и самотен. А ако бе изцедил злобата от сърцето си и бе хванал на достойнството пътя, и не бе вършил нещата, които ненавижда другите да вършат със него, щеше злобата му да утихне и живота му да се избистри, и радостта му да е дълга, и покоят му да е много, и обичта към него да укрепне в сърцата, и да се изчистят гърдите му от ненавист, и да се добие с превъзходство чрез прошката си, и да се върне при него обичта на близкия му, и да укрепне благодарността му към него. И ако продължи скъперничеството му, ще нарасне безсилието му да постигне целта си и ще му покаже (къде водят) гнева и яда, и ще се просмучат в него тъгата и печалта. (Завърши половината от Книгата на тайните и слава на Бога, Господаря на световете!) И наистина от най-възхвалените хора в техния подход и най-съвършените в тяхната степен, и най-добрите в техните дела, и най-солидните в техния ум е онзи, който отвръща поглед от грешките на своите побратими и живее в мир с дните на своето време, и съпътства с разбирателство своите приятели и с честност своите другари, и е доволен с доброто у другите – колкото имат, и съпровожда всеки от хората според характера му, отпечатан от времето. Защото от най-големите бедствия и най-злите нещастия е да заседне омраза в сърцето ти към онзи, когото ти си обичал и да изгубиш доверие към онзи, на когото ти си разчитал, и да се отчужиш от онзи, който е бил искрен със теб, а бил ли си тъжен, си намирал утеха при него.

وَدُو الْمَالِ يَا بُنَيَّ مَذْمُومٌ وَمَحْمُودٌ وَدُو الْعِلْمِ مَوْمُوقٌ مَوْدُودٌ وَفِي الْعُظْمَاءِ مَعْدُودٌ وَعِنْدَ التِّيَاسِ الْخُطُوبِ مَعْمُودٌ
 مَشْهُودٌ وَبَعْدَ الْوَفَاةِ مَفْقُودٌ، وَمَنْ أَتَى إِلَيْهِ مَا يُسْتَنْكَرُ فِي الْمَالِ فَتَعَمَّدَ ذَلِكَ بِصَبْرٍ وَعِزَّاءٍ فَقَدْ نَالَ مِنَ الشَّرَفِ
 مَنَالًا مَحْمُودًا فِي الْآخِرَةِ وَالْأُولَى، وَمَنْ اعْتَدَرَ إِلَيْهِ مِنْ أَسَاءٍ فِي الْمَقَالِ وَالْفِعَالِ عَلَيْهِ فَأَسْرَعَ فِي الْقَبُولِ
 وَالْعُطْفِ عَلَيْهِ بِالْحَمِيلِ فَقَدْ أَبْدَى جَهْلَ مُتَنَالِهِ بِصَفْحِهِ وَخُسْرَانَهُ بِزِيَادَتِهِ وَرَكَاتَهُ بِرَكَاتِهِ وَطَيْبَشُهُ بِجَلْمِهِ
 وَسَخَافَتَهُ بِتَكْرَمِهِ وَجَوْرَهُ بِعَدْلِهِ وَاسْتِطَارَتَهُ بِعُفْلِهِ وَعَجَلَتَهُ بِمَهْلَتِهِ وَبَاءَ الْمُعْتَذِرِ إِلَيْهِ بِسُوءِ الصَّنِيعِ لَدَيْهِ وَأَفَادَهُ
 خَيْرَ الْفَوَائِدِ وَالنَّبَسَهُ عِنْدَ مَنْ كَانَ بِهِ جَاهِلًا ثَوْبَ الْمَحَامِدِ وَأَعْلَنَ مِنْ نُبْلِهِ مَا كَانَ مُسْتَتِرًا عَنِ الْعَايِبِ
 وَالشَّاهِدِ وَأَظْهَرَ إِعْرَازَهُ وَتَطَوَّلَهُ بِمَا كَانَ مِنْ تَدَلُّهِ لَهُ وَخُثُوهُ بَيْنَ يَدَيْهِ مُتَنَصِّلًا إِلَيْهِ مُلِحًّا فِي مَسْأَلَتِهِ كَالْعَبْدِ
 الْمُعْتَرِفِ بِزَلَّتِهِ يَبْدُلُ لَهُ مِنْ نَفْسِهِ الصَّبْرَ وَيُعْطِيهِ التَّوْبَةَ إِلَى آخِرِ الدَّهْرِ، فَيَاوِيحُ مُعْتَذِرٍ أَسْلَكْتَهُ فِي مَضَائِقِ
 الدُّلِّ عَجَلَتَهُ وَالنَّبَسَتَهُ ثَوْبَ الْخُضُوعِ وَالِاسْتِكَانَةِ هَفْوَتَهُ وَأَعْلَنْتَ لِصَاحِبِهِ عَلَيْهِ يَدًا أَكْسَبْتَهُ حَمْدًا مَا كَانَ
 الْأَبْدُ أَبَدًا، وَلَرَبِّ مُعْتَبِطٍ بِمَنَالِ شَرِيفِ الْقَنَاءِ لَوْلَا مَا لَا يَأْمُنُهُ مِنْ قَلَّةِ الْإِعْتِقَارِ لِلْأَذَى لَرَغِبَ إِلَى اللَّهِ فِيهِ فِي
 كُلِّ صَبَاحٍ وَمَسَاءٍ وَلَتَعْظُمَ بِاحْتِمَالِهِ عِنْدَ النَّاسِ حَطْوَتُهُ وَتَكَبَّرَ عِنْدَهُمْ مَنَزَلَتُهُ، وَمَنْ نَزَعَتْ بِهِ النَّزَعَاتُ فِيمَا
 بَيْنَهُ وَبَيْنَ صَنِوِّهِ لَهُ كَانَ بِمَوَدَّتِهِ ضَنِيبًا وَلَهُ عَلَى مِلْمَاتِ دَهْرِهِ مُعِينًا فَعَزَمَ عَلَى مُقَاطَعَتِهِ وَبَابِنَهُ مُبَايَنَةً أَهْلَ
 عِدَاوَتِهِ وَحَاوَلَ بِهِ الْعُدْرَ وَالْمَكْرَ لِيَقْطَعَ مِنْ أَسْبَابِهِ أَسْبَابَهُ وَفَجَعَ بِهِ أَحْبَابَهُ ثُمَّ لَمْ يَدْفَعْ عَضْبَهُ بِالرِّضَى
 وَصُدُّوهُ بِالْوَفَاءِ وَنَزَعَةَ الشَّيْطَانِ بِالْحَيَاءِ وَيَرْجِعُ إِلَى مَا هُوَ بِهِ أَوْلَى مِنْ مَحْضِ الصَّفَاءِ وَخَالِصِ الْإِحَاءِ وَيُمَيِّزُ مَا
 مَنَى بِهِ مِنَ الْأُمُورِ الْمُؤَلَّمَاتِ وَمَا كَانَ قَدْ أَضْحَكَ بِهِ سِنَّهُ وَأَطَالَ بِهِ سُرُورَهُ فِي اللَّيَالِي الْخَالِيَاتِ فَإِذَا أَوْضَحَ لَهُ
 التَّمْيِيزُ تَطَاوَلَ الْحُسَنَاتِ عَلَى السَّيِّئَاتِ فَأَدَّاسَهَا بِقَدَمِهِ وَلَمْ يَصْفَحْ عَنْ صَنِوِّهِ وَعَنْ جُرْمِهِ فَلَيْسَ مِنْ أَهْلِ
 الْحِكْمِ وَلَا السَّامِينَ إِلَى مَرَاتِبِ الْهَمَمِ وَعَمَّا قَلِيلٍ سَيُثْوَلُ إِلَى التَّدَمِّ إِذَا تَحَامَاهُ الْإِخْوَانُ وَطَرَقَهُ الزَّمَانُ بِمَا لَيْسَ
 لَهُ عَلَيْهِ أَعْوَانٌ، وَإِنْ سَلَ مِنْ قَلْبِهِ السَّخَايِمُ وَجَرَى فِي مَيْدَانِ الْمَكَارِمِ وَلَمْ يَأْتِ أَمْرًا يَكْرَهُ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ مِثْلُهُ
 سَكَنَ غَلِيلُهُ وَصَفَتْ لَهُ عَيْشَتُهُ وَطَالَتْ سُلُوتُهُ وَكَثُرَتْ رَاحَتُهُ وَرَسَخَتْ فِي الْقُلُوبِ مَحَبَّتُهُ وَتَقَيَّتْ مِنْ صَدْرِهِ
 صَغِينَتُهُ وَأَشْرَقَتْ بِالْفَضْلِ صَفْحَتُهُ وَعَادَتْ لَهُ مِنْ صَنِوِّهِ مَوَدَّتُهُ وَتَأَكَّكَتْ فِي رَقَبَتِهِ مَنَّتُهُ، وَلَعَلَّهُ إِنْ طَالَ
 تَمَعُّرُهُ أَنْ يَكْتُرَ عَمَّا يَرُومُ بِهِ عَجْرُهُ فَيُرِيَهُ الْعَيْظَ وَالْحَرْدَ وَيُعْلِغُهُ الْحَزْنَ وَالْكَمْدَ. (تَمَّ نِصْفُ كِتَابِ الْمَكُونِ
 وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.) أَلَا وَإِنَّ أَحْمَدَ النَّاسِ مَذَاهِبَ وَأَكْمَلِهِمْ صِرَاطَ وَأَحْسَنِهِمْ فِعْلًا وَأَرْسَخَهُمْ فِي اللَّبِّ
 أَصْلًا مَنْ تَجَافَى عَنْ هَقَوَاتِ إِخْوَانِهِ وَوَادَعَ أَيَّامَ زَمَانِهِ وَصَاحَبَ بِالْمُسَالَمَةِ حَدِيثَهُ وَبِالْمُنَاصَفَةِ قَرِينَهُ وَرَضَى
 مِنْ دَهْرِهِ بِالْمَوْجُودِ فِي غَيْرِهِ وَسَايَرَ النَّاسِ كُلًّا عَلَى مَا طُبِعَ عَلَيْهِ فِي عَصْرِهِ، فَإِنَّ أَعْظَمَ التَّوَابِ وَأَفْبَحَ التَّوَاكِبِ
 أَنْ يَسْكُنَ قَلْبَكَ الْبِغْضَةَ لِمَنْ كُنْتَ لَهُ وَامِقًا وَثِقَلْ ثِقْتِكَ بِمَنْ كُنْتَ بِهِ وَاثِقًا وَتَسْتَوْحِشْ مِمَّنْ كَانَ لَكَ
 نَصِيحًا وَكُنْتَ إِلَيْهِ حِينَ تَحْزُبُكَ الْأُمُورُ مُسْتَرِيحًا.

31. И знай, **синко мой**, че злобата и завистта, и гнева, щом забушуват в сърцето, го изгарят и разболяват и не му дават мира. И може да се развълнува, заради тази укрита болест, дотам, че тялото да се отвърне от него и да изкара на показ скритите си болести, та да се наруши темперамента му и да се предизвика края му. Затова съобразителният разумен човек трябва да намира утеха подобно на слабоумния, който бързо забравя. И да поражда нещата, прекратяващи препирните с любимите, като внимателно отношение и изоставяне на загърбването, и потушаване на онова, което разпалва ненавист, и да се стреми към мир и спокойствие, и към онова, което връзката заздравява, докато си възвърне радостта от старите дни и отдалечи възможно най-далеч от себе си лошите помисли, и избави себе си от непреклонната гордост и безцелната отчужденост, защото порицаните чувства са най-лошия припас, който може да съхранят хората с достойнството и проникателност. Но това поучение не ще бъде от полза освен за разумните хора със солидно разбиране.
32. **Синко мой**, а хората с отнет разум, възпрепятствани от доброто обмисляне на последиците, не улучват, нито с поглед, нито с мисъл, нито светските неща, нито отвъдните. И дружи със хората чрез добро съжителство и покрий всеки от тях със завесата на прикритието, и не се доверявай на всеки, та да се окажеш безсилен, и бъди деликатен, внимателен, свръх предпазлив. И дружи с твоя побратим като криеш дефектите му и прощаваш престъпи ли. И не прекалявай с упреците, когато стреси, и не се отчуждавай от него щом се отдръпне от теб, и не го натоварвай с най-трудните цели, и бъди снизходителен щом се подхлъзне и търпелив щом стреси. И ако се изпълят във теб, с истинско знание, чертите на съвършенството, и си сигурен, че не намираш на себе си равен в характера си, не отдавай любовта си изцяло на онзи, който е равнодушен към онова, към което ти не си равнодушен, и смъкни от себе си товара на неговата поддръжка, и се приближавай към него според неговата любов. Защото хората са различни в тяхното поведение и притежават характери невъзможни за съгласуване.
33. **Синко мой**, свършеният човек във всичките си състояния, броеният на пръсти измежду хората на благородството, не обременява своите любимци с нещо, което го няма в природата, по която са сътворени телата им, нито ги натоварва с нещо, което са неспособни да разберат умовете им. Затова не изисквай от никого нещо, което не е присъщо за него, та да го изтормозиш с твоето искане, чрез нещо непостижимо за неговите способности.
34. **Синко мой**, отнасяй се към хората с веселие и усмивка, и благост, и непринуденост, и най-добри чувства, и бъди причина за онова, към което техните погледи се стремят.
35. **Синко мой**, бъди леснодостъпен за да бъдеш възхваляван и бъди много приветлив за да си на правия път и да бъдеш щастлив.

31 وَأَعْلَمَ يَا بُنَيَّ أَنَّ الْحَقْدَ وَالْحَسَدَ وَالْعُصْبَ إِذَا اعْتَلَجَتْ فِي قَلْبٍ أَوْقَدَتْهُ وَأَعَمَدَتْهُ وَأَقْلَقَتْهُ، فَرُبَّمَا تَهَيَّجَ مِنْ ذَلِكَ الدَّاءِ الْمُسْتَكِينِ فَاسْتَوْحَشَ لَهُ الْبَدَنُ وَأَظْهَرَ مِنْ عَوَامِضِ الْأَوْجَاعِ مَا بَطَنَ فَتَغَيَّرَتْ لِدَلِكِ الطَّبِيعَةِ وَاسْتُدْعِيَتِ الْقَطِيعَةُ، فَالْوَاجِبُ عَلَى الْأَرِيْبِ الْعَاقِلِ أَنْ يَسْلُو فِيمَا نَزَلَ بِهِ سُلُو الدَّاهِلِ وَأَنْ يَتَسَبَّبَ لِدَفْعِ مَا أَلْظَمَ بِهِ مِنْ مُحَاوَرَةِ الْأُوْدَادِ بِالْمَلَأَيْنَةِ وَتَرْكِ الْبِعَادِ وَإِحْمَادِ مَا يَتَسَبَّبُ بِالْأَحْقَادِ وَيَتَطَلَّفُ لِلْمَسَالِمَةِ وَالرَّاحَةِ وَمَا فِيهِ عَائِدَةُ الْمَصْلَحَةِ حَتَّى يَعُودَ إِلَى مَا تَعَوَّدَ مِنَ الشَّرُورِ فِي قَدِيمِ الْعَهْدِ وَيُبْعِدَ عَنْهُ خَوَاطِرَ الْبَالِ أَشَدَّ الْبُعْدِ وَيُدْفَعُ عَنْهُ طَوْلَ الْحَمِيَّةِ وَيُبْعِدَ أَهْلَ الْجَاهِلِيَّةِ، فَإِنَّ الضَّمَايِرَ الْمَذْمُومَةَ أَشْرَّ ذَخِيرَةٍ ادَّخَرَهَا أَهْلُ الْمَكْرَمَةِ وَالْبَصِيرَةَ، وَلَيْسَ تَنْجَعُ الْمَوَاعِظُ إِلَّا فِي ذَوِي الْعُقُولِ وَأَهْلِ الرَّأْيِ الْأَصِيلِ.

32 يَا بُنَيَّ، فَأَمَّا ذَوُو الْأَذْهَانِ الْمُسْتَلَبَةِ الْمُنْعُوعُونَ حُسْنَ النَّظْرِ فِي الْعَاقِبَةِ فَغَيْرُ سَادِيْنِ بِبَصِيرَةٍ وَلَا فِكْرَةٍ فِي أَمْرِ دُنْيَا وَلَا آخِرَةٍ، فَصَاحِبِ النَّاسِ بِحُسْنِ الْمَعَاشِرَةِ وَالْبَيْسِ كَلًّا بِالْمَسَاتِرَةِ وَلَا تَثِقَنَّ بِكُلِّ أَحَدٍ فَتَعَجِزْ وَكُنْ هَيِّئًا لَيْتِنَا كَثِيرَ التَّحَرُّزِ وَآخِ مَنْ آخَيْتَ بِالسُّرِيِّ لِعَوْرَتِهِ وَالْإِقَالَةِ لِعَثْرَتِهِ وَلَا تُطْلُ مُعَاتَبَتَهُ إِذَا هَفَا وَلَا جَفْوَتَهُ إِذَا جَفَا وَلَا تَأْخُذْهُ بِالْعَايَةِ الْفُصُوى فَإِنَّ رَلَّ فَأَقِيلْ وَإِنْ قَصَرَ فَاحْتَمِلْ، وَإِنْ كَمَلْتَ عِنْدَكَ بِصِدْقِ الْمَعْرِفَةِ خِلَالَكَ وَتَبَيَّنْتَ أَنَّكَ لَا تَجِدُ كُفُوًّا لَكَ فِي مِثْلِ أَخْلَاقِكَ فَلَا تُمَحِّضْ مَوَدَّتَكَ لِمَنْ يَكُونُ بِمَعْزِلٍ عَمَّا لَسْتَ عَنْهُ فِيهِ بِدَاهِلٍ وَأَطْرِحْ عَنْكَ ثِقَلِ مَوْتِنِهِ وَأَدْرِجْ لَهُ فِي مِثْلِ مَوَدَّتِهِ فَإِنَّ لِلنَّاسِ مَذَاهِبَ مُخْتَلِفَةً وَأَخْلَاقًا غَيْرَ مُؤْتَلِفَةٍ.

33 يَا بُنَيَّ، فَإِنَّ الْكَامِلَ فِي جَمِيعِ الْحَالَاتِ الْمَعْدُودِ فِي أَهْلِ الْمُرُوءَاتِ لَا يُكَلِّفُ الْأَخْلَاءَ مَا يَعْذَمُ فِي الطَّبَعِ الَّذِي رُكِّبَتْ عَلَيْهِ الْأَجْسَامُ وَلَا يُحْمِلُهُمْ مَا تَقْصُرُ عَنْ بُلُوغِهِ الْأَفْهَامُ، فَلَا تُرَاوِدْ أَحَدًا عَلَى مَا لَا يُوْجَدُ فِي خَلِيقَتِهِ فَتَكُونَ قَدْ ظَلَمْتَهُ بِمُرَاوَدَتِكَ لَهُ عَلَى مَعْنَى لَا تَنَالُهُ مَقْدِرَتُهُ.

34 يَا بُنَيَّ، وَخَالِقِ النَّاسِ بِالْبِشْرِ وَالتَّبَشَاشَةِ وَاللِّبَنِ وَالطَّلَاقَةِ وَسَلَامَةِ الضَّمَايِرِ وَاسْتِدْعَاءِ مَا إِلَيْهِ يَشْخَصُونَ فِي الظَّاهِرِ.

35 يَا بُنَيَّ، وَكُنْ سَهْلَ الْجَنَابِ مُحَمَّدٌ وَأَكْثَرَ التَّبَدُّلِ تَرَشُّدٌ وَتَسَعُّدٌ.

36. И с когото съжителстваш от хората, **синко мой**, съжителствай с него според ума му, после го съпровождай според часовете на дните и нощите му. И се носи с всеки ден според неговото течение, защото дните променят човека етап по етап, та дори самият той да не го осъзнава, затова недей да мериш според рутината на хората от изтеклия ден, защото всеки ден и всяка нощ имат своята продължителност, която изменя вчерашните черти на човека. Защото онзи, чийто стремеж не съответства на настоящия ден и чийто характер не съответства на настоящите нрави, редовно критикува своя приятел и е като онзи, който върви извън пътя. Затова недей да тормозиш душата си със съжаление, търсейки изпълнение от онзи, който не е равен на теб, нито занимавай сърцето си с размисъл над онзи, който не държи на думата си пред теб. Защото ако се спъне кракът ти или се спусне над тебе нещастие, ще се отклони с отчаяние погледа ти от онова, което си възлагал на тях, и не ще оправдаят добрите ти помисли, които си имал за тях, както не се оправдаха помислите на предишните хора. Затова с надеждата лъжлива скъсай и очакването измамно в себе си не допускай, и онова, което ти дават и към него те призовават, с непоколебима увереност и твърда решителност приеми. Защото приемеш ли каквото ти дават и сториш ли каквото ти казвам, ще бъдеш подготвен да не изгубиш своето благородство, щом се отвърне от тебе любимеца ти и те предаде на нещастията, и те изостави с мъките, горящи в сърцето ти.
37. Затова възпитай у себе си, **синко мой**, нравите на бащите ти и прояви снизходителност към ласкателя, който иска да те омае със сладките си слова и да ти внуши чрез измама, че заемаш най-висока степен при него.
38. **Синко мой**, пази се да не се довериш на човек, чието сърце се отвръща от думата си и чиито крайници са устроени за предателство. И дори най-близките си дръж под око и не разчитай на тях, и знай, че няма да изпълняват своите отговорности. И когато това укрепне в сърцето ти, спомни си какво си очаквал от тях и бъди онзи, когото си очаквал да бъдат. Тогава камилите към твоята врата ще бъдат поведени и очите към теб ще се взират при бедствие, и ще се превърнеш в пещера за търсещите убежище, и опора за далечните, и украса за близките.
39. И се пази, **синко мой**, да не прихванеш от привичките на надменните или да извършиш дело от порицаните дела, дори да се среща често сред хората и да е разпространено много сред другите. Защото заслужава първенец да бъде наречен от всеки онзи, комуто е малко надменността и са добри постъпките му, и е щедър в благодеянията, и е благосклонен към слабия, и гравира в душата си чертите на благородството, и я пази от порицаните нрави. И комуто укрепне великодушието, и се изявят у другите хора богатата му, и изчезнат от него, заради въздържанието от страстите на душата му, упреците, се е отличил в надпреварата и е похвален сред хората, и се е открил от другите, и е придобил съвършенство способът му на действие. И не всеки разумен печели превъзходство чрез разума си, докато не стане способен да носи от своя критик тежката критика. Затова не упреквай разумния с онова, което е тежко за него, нито го натоварвай с онова, което не може да носи. Защото лечението на раните може да изисква предпазване от неща, от които здравите няма нужда да се предпазват. (Защото ранените могат да пламнат от онова, от което здравите не горят.) И нито е истински лекар, нито загрижен приятел, предписващият лекарство непосилно за пациента. И който претендира, че прозира лицата, преди да премине проверка, се е потопил във води, които не са по ръцете му.

36 وَمَنْ عَاشَرْتَهُ مِنَ النَّاسِ يَا بُنَيَّ فَعَاشِرُهُ عَلَى قَدْرِ عَقْلِهِ ثُمَّ سَابِرُهُ عَلَى حَسَبِ سَاعَاتِ نَهَارِهِ وَلَيْلِهِ، وَاجْرَمَ مَعَ كُلِّ يَوْمٍ كَمَا يَجْرَى فَإِنَّ الْأَيَّامَ تُقَلِّبُ الْمَرْءَ أَطْوَارًا وَإِنْ كَانَ لَا يَدْرِي، فَلَا يَذْهَبُ بِكَ الْقِيَاسُ إِلَى مَا كَانَ عَلَيْهِ فِي أَمْسِكَ الذَّاهِبِ النَّاسُ، فَإِنَّ لِكُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ مَمَرًا يُحُولُ فِيهِ عَنْ سَالِفِ خَلَايقِهِ الْمَرْءُ، فَإِنَّ مَنْ سَعَى مَعَ يَوْمِهِ بِغَيْرِ مَا يُؤَافِقُهُ وَخَالَفَهُ بِغَيْرِ حُلُقِهِ طَالَتْ مَعْتَبَتُهُ عَلَى الصِّدِّيقِ وَكَانَ كَالسَّابِرِ فِي غَيْرِ الطَّرِيقِ، فَلَا تُذْهَبُ نَفْسُكَ بِالْحَسَرَاتِ فِي طَلَبِ الْوَفَاءِ مِمَّنْ لَيْسَ لَكَ بِالْمَوَاتِ وَلَا تُشْغَلُ قَلْبُكَ بِالتَّفَكُّرِ فِيمَنْ يَخْبِسُ بِعَهْدِكَ، فَإِنَّكَ إِنْ عَثَرْتَ لَكَ قَدَمٌ أَوْ نَزَلَ بِكَ مِلْمٌ صَرَفَ وَجْهَكَ عَمَّا كُنْتَ تَشْخَصُ إِلَيْهِ مِنْهُ بِالْيَأْسِ وَأَخْلَفَكَ حُسْنَ الظَّنِّ فِيهِ كَمَا أَخْلَفَ مَنْ كَانَ قَبْلَكَ مِنَ النَّاسِ فَاقْطَعْ عَنْكَ هَذَا الطَّمَعِ الْكَاذِبَ وَلَا تُسْلِكَ بَيْنَ جَوَانِحِكَ الرَّجَاءَ الْحَابِئِ وَأَقْبَلْ مَا بِهِ حُبِيئٌ وَإِلَيْهِ دُعِيئٌ بِالرَّأْيِ الْحَازِمِ وَالْعَزْمِ اللَّازِمِ، فَإِنَّكَ خَلِيقٌ عِنْدَ الْقَبُولِ وَالْعَمَلِ بِمَا أَقُولُ أَنْ لَا تَنْقُطِعَ مُرُوئَتُكَ حِينَ يَصُدُّ عَنْكَ الْحَلِيلُ إِذَا أَسْلَمَكَ عِنْدَ التَّازِلِ بِكَ وَأَفْرَدَكَ بِمَا يَسْكُنُ جَوَى الْأَحْزَانِ فِي قَلْبِكَ.

37 فَتَأَدَّبْ يَا بُنَيَّ بِأَدَبِ آبَائِكَ وَاطْرَحْ عَنْكَ صَفْحًا مَنْ يَمْرُجُ لَكَ مِنْ لِسَانِهِ الْعَسَلُ لِيُوهِمَكَ بِغُرُورِهِ أَنَّكَ تَحُلُّ مِنْهُ فِي أَرْفَعِ الْمَحَلِّ.

38 يَا بُنَيَّ، إِيَّاكَ وَالطَّمَأْنِينَةَ إِلَى مَنْ قَدْ حَنِيتَ عَلَى التَّكْثِ جَوَانِحُهُ وَرَكِبْتَ عَلَى الْعَدْرِ جَوَارِحُهُ، فَكُنْ لِأَوْلِيَايَاكَ مُتَمَهِّمًا وَمِنْهُمْ مُتَسَلِّمًا وَبِالْيَأْسِ مِنْ وَقَائِهِمْ عَالِمًا، فَإِذَا صَارَ ذَلِكَ فِي صَدْرِكَ مُسْتَحْكَمًا فَاَنْظُرْ مَا كُنْتَ تَطْمَعُ بِهِ مِنْهُمْ فَكُنْ أَنْتَ عَلَى مِثْلِهِ لِعَيْرِهِمْ تَضَرَّبُ إِلَى بَابِكَ الْقَلَايِصُ وَتَشْخَصُ إِلَيْكَ عِنْدَ التَّوَابِ الْعُيُونُ الشَّوَاحِصُ وَتَصِيرُ كَهَفًا لِلْإِجْبِينِ وَمُعْتَمَدًا لِلْقَاصِبِينَ وَزَيْنًا لِلْأَقْرَبِينَ.

39 إِيَّاكَ يَا بُنَيَّ أَنْ تَسْتَنَّ بِسُنَنِ أَهْلِ الْإِخْتِيَالِ أَوْ تَعْمَلَ بِعَمَلِ يُسْتَفْخُجُ مِنَ الْأَعْمَالِ وَإِنْ كَانَ ذَلِكَ فِي النَّاسِ كَثِيرًا وَفِي غَيْرِكَ مَشْهُورًا، فَإِنَّمَا يُسْتَحَقُّ اسْمُ السُّودِّ عِنْدَ كُلِّ أَحَدٍ مَنْ قَلَّ اخْتِيَالُهُ وَاسْتَحْسِنَتْ أَعْمَالُهُ وَجَادَ بِالْمَعْرُوفِ وَعَطَفَ بِالْفَضْلِ عَلَى الضَّعِيفِ وَطَبَعَ نَفْسَهُ بِطَايِعِ الْمُرُوءَةِ وَصَانَهَا عَنِ الْأَخْلَاقِ الْمَذْمُومَةِ، وَمَنْ صَحَّ عِنْدَهُ كَرَمُهُ وَظَهَرَتْ عَلَى غَيْرِهِ نِعْمَةٌ وَرَأَى لِمُرَايَلَةٍ مَا تَهَوَّاهُ نَفْسُهُ ذَمُّهُ بَرَزَ فِي السَّبْقِ وَصَارَ مُحَمَّدًا عِنْدَ الْخَلْقِ وَبَانَ عَنْ سِوَاهُ وَتَكَامَلَتْ أَسْبَابُهُ، وَلَيْسَ كُلُّ عَاقِلٍ مُفْضَلًا بِعَقْلِهِ حَتَّى يَحْتَمِلَ مِنْ عَازِلِهِ كَثْرَةَ عَذْلِهِ، فَلَا تُؤَدِّبِ الْعَاقِلَ بِمَا يُسْتَنْقَلُ وَلَا تُحْمِلُهُ مَا لَا يَحْتَمِلُ، فَإِنَّ مَدَاوِي الْجُرْحَى قَدْ يَجْبِيهِمْ مَا لَا يَجْبِي مِنْهُ الْأَصْحَاءُ، وَلَيْسَ بِطَيِّبٍ وَلَا بِرَفِيقٍ مَنْ أَمَرَ مِنَ الدَّوَاءِ بِمَا لَيْسَ لَهُ الْمَأْمُورُ بِالْمُطِيقِ، وَمَنْ ادَّعَى الْمَعْرِفَةَ بِالتَّفَرُّسِ قَبْلَ الْإِمْتِحَانِ فَقَدْ سَبَحَ فِي الْعَمْرِ الَّذِي لَيْسَ لَهُ بِهِ يَدَانِ.

40. **Синко мой**, хората са двама. Човек, с плачещи очи за изтеклите дни, тъгуващ за отминалите му приятели и за починалите му любими. Опитва се да преглътне тъгата си, но тя засяда в гърлото му, та не усеща сладостта от храната, нито му е приятен сънят, заради липсата на отминалите му съжителници и загубата на старите му приятели. Все едно с искрен приятел никога не се е разделял и от хубав побратим никога не се е лишавал, освен в настоящето, в което живее, та сърцето му да гори не престава. Този проявява съчувствие, когато бедите се спуснат и жертва себе си при големи нещастия. Нищо не отклонява неговото внимание от злополучията на времето, спуснали се над неговите приятели, докато не отмине тъмата им и не премине тъгата им. На този сърцето му е чувствително, а разума – винаги бдителен. Хвани го здраво с ръката си, за да се радва околото ти. И въпреки това бъди предпазлив, защото дните променят много от хората. И друг, който леко забравя за онзи, който си е отишъл, често зарязва, когато съдбата удари, дълго нехае за болката на приятелите и близките, винаги се държи студено и грубо. Изтекат ли моментите му, свършват се грижите му и застива пламъка му. На този не помрачава безгрижието му безпокойство, нито може да се ослани на верността му човек.
41. **Синко мой**, който желае да се поправят нравите му и да улучат доброто пътеките му, да дружи с благородните и да са малко думите му, които му носят вреда, и да пази езика си от закачките с подлещите и душата си от общуването с глупците. И няма скрита черта, без признак, чрез който се узнава за нея и водач, който насочва погледите към нея. Затова пази душата си, **синко мой**, от поводи за съмнение и от закачките с малоумните.
42. И знай, **синко мой**, че общуването с простите и низки, и глуповати хора може да доведе до падение добрата природа, но въпреки това, щом земята е благородна, а фиданката е от чиста порода, това събужда човека от дрямката му и го завръща към основите му, и пречиства от недостатъци опетнената му природа. И който е възпитан чрез дисциплина, но е лишен усет, се подчинява до време, после спира и се връща към старото положение, и се подхлъзват краката му по правия път. И рядко усетът не е придружен от разум или пък разумът не е придружен от усет. И у когото едното от тях е заложено по природа, другото успява да го догони. А у когото едното от тях липсва напълно, скоро и другото го напуска. И който смекчи хватката си към грубия, и стори лицето си приветливо за учтивия, и предаде юздата си на доброжелателя, се е издигнал във висините на почитта, и на помощта му разчитат при големи дела, и е спечелил похвала и от онзи, с който е в разногласие и от онзи, с който е в единогласие.
43. **Синко мой**, приучи се на дума добра и накарай душата си да търпи за това, с търпението на целеустремения, благородния. И утеши онзи, който те вижда пригоден за нуждата си, и с много и с малко, и не очаквай за добрината си от просяка отплата, та да погубиш постъпката си и да бъдеш като онзи, който дава само за да получи. И се пази от лицемерие в нравите си, и от надменност в богатството си, и от разузнаване (на недъзите) на когото и да било.
44. И привържи душата си, **синко мой**, към възвишеността и многото самокритика, и малкото горделивост. И издигни достойнството си, като се престориш на глух, чуеш ли скверни слова, и на сляп, видиш ли позорни дела.

40 يَا بُنَيَّ، النَّاسُ رَجُلَانِ، فَرَجُلٌ ذُو عَيْنٍ بَاكِئَةٍ عَلَى مَمَرٍ أَيَّامِهِ الْحَالِيَةِ مُتَأَسِّسٌ عَلَى أَخْدَانٍ لَهُ سَلَفُوا وَأَلَا فِي لَهُ
انْقَرَضُوا، يَشْرَبُ بِغُصْتِهِ وَيَأْخُذُهُ الشَّجَا فِي حَنْجَرَتِهِ، فَلَا يَتَهَنَأُ بِطَعْمٍ وَلَا يَتَلَذَّذُ بِنَوْمٍ فُقَدًا لِسَالِفٍ مُعَاشِرِيهِ
وَتَوَجَّعًا عَلَى مَا فَاتَهُ مِنْ قَدِيمِ عَهْدِهِ بِمَوْلِيهِ حَتَّى كَأَنَّ لَمْ يُفَارِقْ مُصَافِيًا وَلَمْ يَعْدَمْ مُوَاجِبًا إِلَّا فِي ذَلِكَ الْحِينِ
الَّذِي هُوَ بِهِ، فَحُرْفَتُهُ لَا تَنْجَلِي عَنْ قَلْبِهِ، فَذَلِكَ الْمَوَاسِي عِنْدَ حُلُولِ التَّوَارِيحِ الْجَوَادِ بِمُهْجَتِهِ فِي الخُطُوبِ
الْجَلِيلِ الَّتِي لَا يُلْهِمُهُ عَنِ الإِخْتِيَالِ فِيهَا يَحُلُّ بِأَخْدَانِهِ مِنْ تَوَابِ أَرْمَانِهِ حَتَّى تَنْجَلِي بِهَيْمَتِهَا وَتَنْكَشِفُ
كُرْبَتِهَا، فَذَلِكَ الرَّقِيقُ قَلْبُهُ الْمُدَاوِمُ عَلَى الْحَفِيطَةِ أَرْبُهُ فَاشْدُدْ بِهِ يَدَكَ تَقَرَّرْ عَيْنَكَ مِنْ غَيْرِ أَنْ تَتْرُكَ الإِخْتِرَاسَ
لِتَقْلُبِ الأَيَّامَ بِالكَثِيرِ مِنَ النَّاسِ، وَأَخْرَسَاهُ عَنْ ذِكْرِ مَنْ تَوَلَّى كَثِيرُ السُّلُوبِ عِنْدَ نُزُولِ الْقَضَاءِ طَوِيلِ الْعُقْلَةِ
عَمَّا يُلْظُ بِالْأَخْلَاءِ وَالْأَقْرَبَاءِ دَائِمِ الْجُفُوعَةِ وَالْقُسُوعَةِ، إِذَا انْقَضَتْ سَاعَتُهُ انْجَلَتْ عَمَّتُهُ وَبَرَدَتْ حُرْفَتُهُ، فَذَلِكَ
الَّذِي لَا يَرْتَقُ صَفْوَهُ كَدْرٌ وَلَا يَبْتَقُ بِوَفَائِهِ بَشْرٌ.

41 يَا بُنَيَّ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَصْلِحَ خُلُقُهُ وَتَسَدَّدَ إِلَى الخَيْرَاتِ طُرُقُهُ فَلْيُصْحَبِ الكِرَامَ وَيُقْبَلْ فِيهَا يَعُودُ وَبِأَلَا عَلَيْهِ
الْكَلَامَ وَلْيُصْنُ لِسَانَهُ عَنْ مَفَاكِهِ اللَّيَامِ وَنَفْسَهُ عَنْ مُخَالَطَةِ الكَهَامِ، وَلَيْسَ مِنْ مَخْلُوقٍ إِلَّا وَلَهُ دَلِيلٌ يُسْتَدَلُّ
بِهِ عَلَيْهِ وَسَائِبٌ يُشْرَعُ بِالْبَصَارِ إِلَيْهِ، فَصُنْ نَفْسَكَ يَا بُنَيَّ عَنْ مَوْضِعِ الرِّيبِ وَمُهَازَلَةِ الخُمُقَاءِ.

42 وَاعْلَمْ يَا بُنَيَّ أَنَّ مُحَالَةَ الرَّعَاعِ وَالْأُوبَاشِ وَالْأُوْعَادِ رَبَّمَا آَلَ بِالطَّبْعِ الحَسَنِ إِلَى الفَسَادِ، غَيْرَ أَنَّ المَغْرَسَ إِذَا كَانَ
كَرِيمًا وَالْفَرْعَ مُحَضًّا صَمِيمًا أَيْقِظُ المَرْءَ عَنْ سِنْتِهِ وَرَدَّهُ إِلَى أَوْلِيَّتِهِ وَهَمَّصَ مِنَ العِلْلِ دَرَنَ غَرِيزَتِهِ، وَمَنْ
رِيضٌ وَلَا غَرِيزَةٌ لَهُ بِأَدَبٍ سَلِسٍ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى الحِرَانِ وَدَحَضَ بِهِ عَنِ الإِسْتِقَامَةِ القُدَامَانِ، وَقَلَّمَا انْفَرَدَتْ
غَرِيزَةٌ مِنْ عَقْلِ وَلَا عَقْلٌ مِنْ غَرِيزَةٍ، فَمَنْ طَبِعَ عَلَى وَاحِدٍ مِنْهُمَا كَانَ الأَخْرُ لَهُ لَاحِقًا وَمَنْ خَلَا مِنْ وَاحِدٍ
مِنْهُمَا كَانَ الأَخْرُ لَهُ مُفَارِقًا، وَمَنْ أَلَانَ جَنَاحَهُ لِلْمَخَاشِينِ وَجَعَلَ وَجْهَهُ بَسَطًا لِلْمَلَايِينِ وَأَلْقَى مِقْوَدَهُ إِلَى
المَحَاسِينِ فَقَدِ ارْتَفَى فِي ذُرُوعِ المَكَارِمِ وَاسْتَعِينَ بِهِ عَلَى العَظَائِمِ وَاقْتَرَفَ الحَمْدَ مِنَ المُبَاعِدِ وَالْمَلَائِمِ.

43 يَا بُنَيَّ فَتَعَوَّدِ القَوْلَ الجَمِيلَ وَأَصْبِرْ عَلَى ذَلِكَ نَفْسَكَ صَبْرَ الحَازِمِ البُهْلُولِ وَأَسِ مِنْ رَاكَ لِحَاجَتِهِ أَهْلًا بِالكَثِيرِ
وَالْقَلِيلِ وَلَا تَشْخَصْ بِطَرَفِكَ إِلَى مَكْفَأَةِ المُنْتَاحِ لِعُرْفِكَ فَيَذْهَبَ صَنِيعُكَ صَيَاعًا وَتَكُونُ بِمَنْزِلَةٍ مَنْ أُعْطِيَ
صَاعًا لِيَأْخُذَ صَاعًا، وَإِيَّاكَ وَمَذَاقَةَ الأَخْلَاءِ وَالإِسْتِطَالََةَ بِالعِنَاءِ وَالإِسْتِقْصَاءَ فِي شَيْءٍ مِنَ الأَشْيَاءِ.

44 وَالزُّمُّ نَفْسَكَ يَا بُنَيَّ الكَرَمَ وَالتَّذَمُّمَ وَقِلَّةَ التَّعْظُمِ وَأَعْظَمَ شَأْنَكَ بِالتَّصَامُمِ عَنِ اللُّغُو المُنْكَرِ وَبِالتَّعَافُلِ عَنِ
الأَمْرِ المُضْغِرِ.

45. **Синко мой**, приеми устремилия се към теб и дай на слабия, който се е хвърлил пред теб, с твоите ръце, ако това е възможно или с твоето положение, ако не можеш сам да изпълниш надеждата му във теб. И не се вирай в недъзите на съседите и съседките, останали неприкрити, и не разследвай греховете, останали скрити за теб, и прикрий себе си чрез божия покривало, преди да го скъсаш чрез твоето търсене и да излязат наяве собствените ти слабости. И се избави от лъжата, защото тя гневи Господаря и разваля сърцето, и опозорява почтения, и приглушава разумния. И тя е от прекомерните дела, и качество от качествата на глупците, и основният капитал на домогващите до целите си. И се случва заради нея да се пролее кръвта, и да настъпят бедите, и да се погубят селата, и да се намножат нещастията.
46. Затова, **синко мой**, пази достойнството си от нея, защото обхванат ли я недрата ти, ще започне да бушува заради нея душата ти във гърдите ти, после ще се разклати заради нея езикът ти и ще се пръсне от него прикритото, и ще закипят от него устните, като кипенето на котела от пламтящия огън.
47. **Синко мой**, и когато се настани във сърцето то рухва, и го овладява напълно, и почти не го напуска до края на времето му. И колко от нейните спътници желаят да се пречистят от нея, но не се пречистват и да излекуват езика си от нея, но не го излекуват, заради силата на господството ѝ и свирепостта на хватката ѝ. А лъжата е с гръб към истината, а спътникът ѝ - опроверган в честността си.
48. И възпитавай у себе си, **синко мой**, най-добрите нрави от възпитателите, и следвай напътствието на праведните, и се прикрий с дрехата на примирението, и не надявай одеждата на порицанието, и се сдобий с любовта и на обикновените хора и на специалните, и се усмихни красиво при среща и с врага и с искрения приятел. Бъди му в услуга чрез дълбоко вслушване в думите му и следене на разказа му, и внимателен отговор на казаното от него, и равностойно приятелство, от което да бъде доволен. Окуражавай го да говори и да не съдържа словата си, защото всеки един, голям или малък, счита себе си важен, та го насърчи да бъде отворен към теб и бъди близък с него за да привикне към теб. И използвай ума си при всяка епоха в съответствие с нейните нрави, и бързай с нейните хора натам, накъдето бързат и тичат. Така ще опазиш честта си и земята ще се простре пред краката ти, и ще се спазва твоето одобрение и отхвърляне, и ще се крие от теб онзи, който те мрази. И не таи злоба към твоите връстници, и да не те подтикнат споровете в отсъжденията към вражда с мъдреците, защото препирнята може да доведе до омраза и да извади наяве скритото у твоя любимец. (Завърши третата четвърт от Книгата на тайните и слава на Бога, Господаря на световите.) И приеми наставлението на онзи, който те дари с наставлението си, и не загърбвай здравия разум, и прояви търпение към бедите на сърцето, и се откъсни от онова, с което си привикнал, за да спечелиш чрез онова, което е ново за теб, и да хванеш душата си за юздите ѝ така, както се хваща ездитния кон, и дефектите ти да бъдат пред теб, а ти да ги гледаш с ненавист, та да привикнеш към дружеското отношение, което ти е повелено. И пази се на онова, което не обичаш у другите, да не бъдеш носител, та пред хората да бъдеш охулен. И не преставай да поправяш порицаното у теб от другите, като го избягваш докато ти е писано да живееш.
49. **Синко мой**, и ако си неспособен да го изкорениш, поне изолирай местата му.

45 يَا بُنَيَّ، وَكُنْ لِلرَّاعِبِ إِلَيْكَ وَصُولًا وَلِلضَّعِيفِ الطَّارِي عَلَيْكَ مُنِيلاً بِدَاتِ يَدِكَ إِنْ أُمُكِّنَكَ أَوْ بِجَاهِكَ إِنْ أَعْجَزَكَ مَا أَمَلَّ مِنْكَ، وَلَا تَتَّبِعْ عَوْرَاتِ الْخَيْرَانِ وَالْحَجَارَاتِ وَلَا تَبْحَثْ عَمَّا اسْتَتَرَ عَنْكَ مِنَ الْعَثَرَاتِ وَتَعَطَّ بِسِتْرِ اللَّهِ عَلَيْكَ قَبْلَ أَنْ يَهْتِكَ بِجُحُثِكَ عَنْ أَسْتَارِكَ فَيَبْنِكَ شَيْفَ مَا اسْتَتَرَ مِنْ عَوَارِكَ، وَتَهْدَبَ مِنَ الْكُذِبِ فَإِنَّهُ مَسْخَطَةٌ لِلرَّبِّ مَفْسَدَةٌ لِلْقَلْبِ ضَعْفٌ لِلنَّبِيلِ نَقْصٌ لِدَوَى الْعُقُولِ وَهُوَ صَرْبٌ مِنَ الْفُحْشَاءِ وَشِيْمَةٌ مِنْ شِيْمِ الْحُمْقَاءِ وَرَأْسُ مَالِ أَصْحَابِ الْمُنَى، وَرُبَّمَا اسْتَحِلَّتْ بِهِ الدِّمَاءُ وَرُكِبَ بِهِ الدَّهْمَاءُ وَاسْتُيْحِتَ بِهِ الْقَرَى وَعَظُمَتْ بِهِ الْبُلُوى.

46 فَكُنْ يَا بُنَيَّ لِعَرْضِكَ مِنْهُ صُورًا فَإِنَّهُ إِذَا تَضَمَّنْتَهُ الْأَحْشَاءُ جَاشَتْ بِهِ إِلَى الصُّدُورِ الْحَوْبَاءِ ثُمَّ تَلْفَلَقَ بِهِ اللِّسَانُ وَفَشَى مِنْهُ الْكَيْتْمَانُ وَفَارَتْ بِهِ الشَّفَقَتَانِ فَوَرَانَ الْمِرْجَلِ بِوُقُودِ التَّيْرَانِ.

47 يَا بُنَيَّ، وَإِذَا تَمَكَّنَ مِنْ قَلْبٍ خَرِبَ وَعَلَبَ عَلَيْهِ كُلَّ الْغُلْبِ وَكَادَ لَا يُفَارِقُهُ أَحْرَ الْخُفْبِ، وَكَمْ مِنْ صَاحِبٍ لَهُ يُرِيدُ انْتِزَاحَهُ مِنْهُ فَلَا يَنْتَرِخُ وَإِضْلَاحَ لِسَانِهِ مِنْهُ فَلَا يَصْلُحُ لِكَثْرِ غَلْبَتِهِ وَشِدَّةِ ضَرَاوَتِهِ، وَالْكَذِبُ مُجَانِبٌ لِلْحَقِّ مُكَدِّبٌ مَنْ عَرَفَ بِهِ فِي الصِّدْقِ.

48 فَتَأَدَّبْ يَا بُنَيَّ بِأَحْسَنِ أَدَبِ الْمُتَأَدِّبِينَ وَاقْتَدِ بِهَدَى الصَّالِحِينَ وَاسْتَعْفِشْ بِثُوبِ السَّلَامَةِ وَلَا تَدْرَعْ سَرَائِبَ الْمَلَامَةِ وَتَوَدَّدْ لِلْحَاصَةِ وَالْعَامَةِ وَأَجْمِلِ الْبِشْرَ فِي الْبِقَاءِ لِلْعُدُوِّ وَابْدُلْ لَهُ الْإِنْصَافَ فِي كَثْرَةِ الْإِضْغَاءِ لِكَلَامِهِ وَالْإِسْتِمَاعَ لِحَدِيثِهِ وَلُطْفِ الْإِجَابَةِ لَهُ عَلَى مَقَالَتِهِ وَالْمُكَافَأَةَ بِمَا تُرْضِيهِ فِي عِشْرَتِهِ وَاسْتَبْرِزْ فِي حَدِيثِهِ وَلَا تَسْتَظِلْ رَيْثَهُ، فَإِنَّ لِكُلِّ وَاحِدٍ فِي نَفْسِهِ قَدْرًا كَبِيرًا كَانَ أَوْ صَغِيرًا وَأَكْثَرُ تَبَسُّطُهُ إِلَيْكَ وَقَارِبُهُ لِيَأْلَفَ مَا لَدَيْكَ وَاسْتَعْمِلْ عَقْلَكَ فِي كُلِّ زَمَانٍ بِمَا يَصْلُحُ لَهُ مِنَ الْأَدَبِ وَاسْعَ مَعَ أَهْلِهِ فِي كُلِّ عَدُوٍّ وَخَبَبٍ يَفِرُّ لَكَ عِرْضُكَ وَتَسْتَوِطِي بِكَ أَرْضُكَ وَيَسْتَحْكِمُ لَدَيْكَ إِبْرَامُكَ وَنَقْضُكَ وَيَسْتَتِرُ عَنْكَ مُدْعَى بَعْضُكَ، وَلَا تَحْمِلِ الْحِفْدَ عَلَى أَثْرَابِكَ وَلَا تُحْمِلَنَّكَ الْمُمَاحَكَةُ فِي الْأَحْكَامِ عَلَى مَلَادَّةِ دَوَى الْأَحْلَامِ، فَرُبَّمَا أَوْرَتْ الْمَحْكُ الشُّحْنَ وَأَبَانَ لَكَ مِنْ خَلِيلِكَ مَا كَانَ عَنْكَ مُسْتَكِنًا. (تَمَّ الْجُزْءُ الثَّالِثُ مِنَ الْمَكْنُونِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.) وَاقْبَلْ نَصِيحَةَ مَنْ حَبَاكَ بِنَصِيحَتِهِ وَاتَّعِظْ لِمَوْعِظَتِهِ لَا تُجَانِبِ السَّدَادَ وَاحْتَمِلْ قَوَارِعَ الْفُؤَادِ وَاسْأَلْ عَمَّا كُنْتَ لَهُ أَلْفًا حَتَّى تَظْفَرَ بِمَا صرْتَ لَهُ مُسْتَأْنِفًا وَتَصَرَّفَ لَكَ نَفْسُكَ تَصَرَّفَ الدَّلُولِ فِي زِمَامِكَ وَتَكُونُ عَيْبُوكَ أَمَامَكَ تَرْمُقُهَا بِعَيْنِ الْعِيَافَةِ حَتَّى تَعُودَ إِلَى مَا بِهِ أَمِرْتَ مِنَ الْمُوَالَفَةِ، وَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ عَلَى مَا لَا تَمُقُّهُ مِنْ غَيْرِكَ مُقِيمًا فَتَكُونَ عِنْدَ النَّاسِ مَذْمُومًا، وَلَا تَدْعُ إِضْلَاحَ مَا يَدْمُهُ مِنْكَ غَيْرُكَ بِاجْتِنَابِكَ لَهُ مَا مَدَّ لَكَ عُمْرُكَ.

49 يَا بُنَيَّ، فَإِنْ عَجَزْتَ عَنِ اسْتِئْصَالِهِ فَحُلْ بِهِ بِالتَّحَلُّقِ عَنْ مَحَالِهِ.

50. **Синко мой**, страни от големееенето, защото то е одеждата на Всевластния и руши домовете, и носи гибел на своя стопанин, и преобръща богатата, и ускорява възмездието. И бъди старателен в проучването и проверката на всички неща, и чукането по дверите на техния ръст и техния спад, и тяхното вършене по най-подходящия начин, и малкото бързване при тяхното размишление, докато ти се изяснят последствията им, и ти се изявят разновидностите им, и ти ги подхванеш още в зародиш. И не позволявай на страстите си да ти вредят и мърсят, и на своите илюзии – да те ранят, та да те повали онова, срещу което не можеш да се изправиш. Защото ти си свидетел на раните, които дните нанасят и нищожната жалост, която към почтените проявяват, и огромната настоятелност, с която жертвите им душите си порицават.
51. И знай, **синко мой**, че нощта и денят си отиват без да се връщат, и с хубавото и с лошото преминават, и на всеки малък и голям – делата му записват.
52. **Синко мой**, ако ти си способен във всеки час, който през теб преминава, да отблъснеш гибелните злини със спасителни добрини и да проявиш благородство, което да те издигне в Деня на възкръсването и да се спасиш чрез него от съжаление, и да постигне чрез него сърцето ти радост още на този свят, и да се разшири за тебе чрез него твоят гроб, стори го и бързай, после пак бързай, докато все още имаш отсрочка. И не го отлагай много, та да не бъдеш осъден задълго и да не си иде деня ти напразно. Защото в часовете на нощта и деня има тайни регистри, които предават съхраненото в тях с най-ясно съзнание, затова ги обезпечи с най-красиви постъпки, а те ще разкажат за теб, жив или мъртъв, така както разказват за достойнствата на почтените и пороците на презрените, поверени на тях от изтеклите нощи, без да се трие нищо, отбелязано в тях, докато век векува и свят светува. И всеки, който не се извиси над построеното от неговите деди и не се издигне над него, като го надгради, то похвалите са далече от него, а знатността, на която се опира е рухнала, защото настанилият се на чужда земя не е неин жител.
53. **Синко мой**, който не бъде облагороден от делата си и не украси знатното родословие с похвални постъпки, той не е причислен към благородството на предците си. Защото отминалите предци са почетени сред останалите потомци, заради достойните си черти и похвалните си нрави.
54. **Синко мой**, комуто предците положат за него основи, а той не издигне постройка над тях е далече от техните корени и в жилите му не тече сокът на тяхното семе. А който съживи чрез великолепието на дните си дните на бащите и дявоците, го споменават с възхвала, както и тях ги споменават с възхвала всички хора по всички страни. Та недей да подлъгваш душата си, защото скоро ще излязат на показ делата ѝ, пред очи разузнавателни, наблюдателни, изпитателни, за грешките ти – пресметливи и за постъпките ти – паметливи. И пази краката си от хлъзгави площи, и не се устремявай към порицани пътеки, защото хората са бдителни над другите хора, и какво са сторили и какво са пропуснали, и може да кажат за него, нещо което той е забравил, а той да помни за нещо, което убягва от тяхната памет. Та бъди с тях много внимателен и от тях – сяно угрижен, като избавиш душата си от нещата, чрез които желаят твоето падение и се стремят да те повалят от високото положение и като сториш издигането във висините на благородството твоята грижа. И не примесвай съмнението със сигурност, нито знанието с предположение, та да не се отмени твоето решение и да не се промени твоето намерение, и да те обземе малодушието, и да те надвие бездействието, като човек с оковани ръце.

50 يَا بُنَيَّ وَاجْتَنِبِ الْكِبْرَ فَإِنَّهُ رِدَاءُ الْجَبَّارِ وَالْمَعْطَلُ لِلدِّيَارِ وَالْمُحِلُّ لِصَاحِبِهِ دَارَ الْبَوَارِ وَالْمُعَيَّرُ لِلْأَنْعَامِ وَالْمُعْجَلُ لِلْإِتِّقَامِ، وَعَلَيْكَ، بِتَحْصِيلِ الْأَشْيَاءِ وَفَحْصَهَا وَقَرَعِ أَبْوَابَ زِيَادَتِهَا وَتَقْصُصَهَا وَتَضْرِيْفَهَا عَلَى جِهَتِهَا وَقَلَّةِ الْعَجَلَةِ فِي التَّبَصُّرِ بِهَا حَتَّى تَتَّصِحَ لَكَ آثَارُهَا وَتُسْفِرَ لَكَ أَوْجُهَهَا ثُمَّ اسْتَفْبِلْهَا فِي أَوَانِ الْعُنُتْوَانِ، وَلَا تَتَّقُدْ بِالْهَوَىٰ إِلَى الْوَحْمِ مِنَ الْأَعْطَانِ فَتَجْرَحَكَ الْأَوْهَامُ وَبِضْرَعِكَ مَا لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِ قِوَامٌ، فَقَدْ عَايَنْتُ جَرْحِي الْأَيَّامِ وَقَلَّةَ رَافِعَتِهَا بِالْكَرَامِ وَكَثْرَةَ رُجُوعِ صَرَاعِهَا عَلَى أَنْفُسِهِمْ بِالْمَلَامِ.

51 وَاعْلَمْ يَا بُنَيَّ أَنَّ اللَّيْلَ وَالتَّهَارَ يَنْقَرِضَانِ ثُمَّ لَا يَعُودَانِ وَبِالْحَسَنِ وَالْقَبِيحِ يَمُرَّانِ وَعَلَى كُلِّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ أَفْعَالُهُ يُنْبِتَانِ.

52 يَا بُنَيَّ، فَإِنْ قَدَرْتَ أَنْ تَدْفَعَ فِي كُلِّ سَاعَةٍ تَمُرُّ بِكَ مُوبِقِ السَّيِّئَاتِ بِصَالِحِ الْحَسَنَاتِ وَتَبْنِي مَكْرَمَةً تَحْطَى بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَنْجُو بِهَا مِنَ التَّدَامَةِ وَيَتَلُجُّ بِهَا فِي الدُّنْيَا صَدْرُكَ وَيُفْسِحَ لَكَ بِهَا قَبْرُكَ فَافْعَلْ وَعَجَلْ ثُمَّ عَجَلْ وَأَنْتَ فِي حِينِ الْمَهْلِ، وَلَا تُكْثِرِ التَّسْوِيفَ فَيَطُولُ عَثْبُكَ وَيَنْقُضِي بِحَظْلِ يَوْمِكَ، فَإِنْ فِي سَاعَاتِ اللَّيْلِ وَالتَّهَارِ سَجَلَاتٌ مَطْوِيَةٌ تُؤَدِّي مَا اسْتُودِعْتَ بِصِدْقِ الرَّوِيَّةِ، فَضَمِّنْهَا الْجَمِيلَ تُؤَدِّ عَنَّا بَاقِيًا كُنْتَ أَوْ فَايِنًا كَحَسَبِ مَا أَدَّتْ مِنَ الْوَدَائِعِ فِي اللَّيَالِي الْحَوَالِيعِ مِنْ مَكَارِمِ الْكَرَامِ وَمَتَالِبِ اللَّئَامِ ثُمَّ لَمْ يَنْطَمِسْ ذَلِكَ مَعَ الرُّسُومِ الطَّوَامِسِ بَاقِيًا مَا بَقِيَتِ الدَّهَارِيرُ حَتَّى تُحِيطَ بِالعَالَمِينَ مُلِمَّاتُ الْمَقَادِيرِ، وَكُلُّ مَنْ لَمْ يَسْمُكْ عَلَى مَا بَثَّ لَهُ الْجُدُودُ بِنَاءً يَعْلُو لَهُ فِيهِ التَّشْيِيدُ فَالْمَحَامِدُ مِنْهُ بَعِيدٌ وَرُكْنُ الشَّرَفِ الَّذِي اعْتَمَدَ عَلَيْهِ مَهْدُودٌ لِأَنَّ السَّاكِنَ فِي غَيْرِ مَا يَحْوِي فَهُوَ مِنْهُ خَارِجٌ.

53 يَا بُنَيَّ، وَمَنْ لَمْ يُشْرِفْهُ فَعَالُهُ فَلَيْسَ فِي شَرَفِ سَلْفِهِ بِوَالِحٍ إِذَا لَمْ يَزَيِّنِ الشَّرَفَ التَّلِيدَ بِالفِعَالِ الْحَمِيدِ لِأَنَّ السَّلْفَ الْمَاضِينَ إِنَّمَا شَرَفُوا فِي الْخَلْفِ الْبَاقِينَ بِالمَكَارِمِ الْمُعْدُودَةِ وَالحَلَايِقِ الْمُحْمُودَةِ.

54 يَا بُنَيَّ، وَمَنْ أَسَسَ لَهُ أَوَّلُوهُ أَرْكَانًا ثُمَّ لَمْ يَعْلُ عَلَيْهَا بُنْيَانًا فَهُوَ بِمَعَزِلٍ مِمَّا أَسَّسُوا خِلُوهُ عَنِ رَبَابِ مَا اعْتَرَسُوا، وَمَنْ أَحْبَبَ بَعْدَ أَيَّامِهِ أَيَّامَ الْأَبَاءِ وَالْأَجْدَادِ فَاشْ ذِكْرُهُ كَمَا فَاشْ ذِكْرُهُمْ فِي الْعِبَادِ وَالبِلَادِ، فَلَا تُكْذِبْ نَفْسَكَ الْخَبْرَ فَإِنَّهُ سَيَمِحُّ مِنْكَ الْمُخْتَبَرَ عِيُونَ جَسَّاسُونَ عَيَّانُونَ بَحَّاثُونَ وَحِطَّاطُكَ مُحْضُونَ وَلِمَا يَكُونُ مِنْكَ حَافِظُونَ، فَجَيِّبْ قَدَمَكَ مَوَاضِعَ الدَّحْضَاتِ وَلَا تَسَعْ بِهَا فِي مَهَابِجِ الْمُتَكْرَرَاتِ فَإِنَّ النَّاسَ حَفَظَهُ عَلَى النَّاسِ مَا يَأْتُونَ وَمَا يَدْرُونَ، فَرَبِّمَا ذَكَرُوا الْمَرْءَ فِي الْأَحْيَانِ بِسَالِفٍ مَا ذَهَلَ عَنْهُ بِالنِّسْيَانِ وَأَتَاهُ عَنْهُمْ مَا قَدْ غَيَّبَ عَنْ فِكْرِ الْأَذْهَانِ، فَلْيَبْلُغْ مِنْهُمْ حَذْرَكَ وَلْيَكُنْ لَهُمْ قَهْرَكَ بِتَنْزِيهِ نَفْسِكَ عَمَّا يَتَطَّلَعُونَ إِلَيْهِ مِنْ سَقَطِيكَ وَيَبْتَغُونَ هَدَاهُ مِنْ ذُرُوتِكَ وَلْيَكُنِ التَّرْقِي فِي دُرَى الشَّرَفِ مِنْ هِمَّتِكَ، وَلَا تَشِبِ الشُّكَّ بِالبِقِينِ وَلَا الْمَعْرِفَةَ بِسُوءِ الظُّنُونِ فَيَنْتَقِضَ مَا أَبْرَمْتَ وَيَتَغَيَّرَ مَا عَلَيْهِ عَزَمْتَ وَيَلْحَقَكَ الضَّعْفُ فَتَقِفَ عَنِ الْعَمَلِ وَتُوقَفَ الْمَعْلُولُ مِنَ الْكَيْفِ.

55. **Синко мой**, пази се от алчност, защото тя е такъв недостатък, който погубва обаянието на своя стопанин и предизвиква одумването му от другите хора.
56. **Синко мой**, украси себе си като оставиш просията, додето имаш необходимото, колкото и да е малко, защото за всеки ден, който прекарваш има препитание, което ти е отредено, а настойчивото искане е дело порицано и достойното излъчване е невъзможно със него. И е без благородство онзи, чието търпение не взема победа и чиято надежда не го съпровожда. Затова запаси душата си със доволство от онова, с което ситуацията те е снабдила, та дори да е малко, защото то е от качествата на достойните хора, докато се затворят за теб вратите на затруднението и се разтворят за теб, с обичаното от теб, вратите на улеснението. И защото доволеният дарен е от Бога с подкрепа, и на този свят и на отвъдния, а способният да чака е достоен да получи своята нужда и от Бога да бъде дарен с най-висшите си стремежи, и да се радва задълго на помощта и издръжката му. И може нетърпеливият, скоро време и с малко чакане, помощ да види. Но може и Богът да възпита своя слуга чрез бедност и да го подложи на трудност за изпитание, та скоро след него с най-отбраното да го дари, и споменаването му с божие то благополучие да извиси, и той да е доволен от него през цялото време. Затова не посягай към плод, който не е узрял, нито се стреми към нужда, която не е назряла, защото ти ще вкусиш сладостта на плода във сезона му и ще се сдобиеш със своята нужда, когато настъпи момента ѝ. А онзи, който сам устройва своите творения, знае най-добре подходящите сроковете за тяхното благоденствие. Затова се допитай до Най-деликатния и Най-запознатия, та да избере най-доброто за теб във всичките ти дела.
57. **Синко мой**, не превръщай времето в един единствен ден, защото след днес има и утре, та се стреми към своите нужди ден по ден. И не искай още днес да изпълниш за цял живот всичките нужди, та да не те покоси отчаяние и да не те повали малодушие.
58. **Синко мой**, пази се от двете обновления и в двете положения, та да спечелиш едно от двете украшения. Дружи с тях с най-добра дружба и се носи с тях, както те се носят, и не ги затруднявай за да не те затрудняват, и не им показвай лошо за да не ти покажат лошо, и ги порицавай малко, а им прощавай много, и бъди доволен от тях със примирие, та да мирясат от грижи твоите гърди и да просветнат с приятен живот твоите дни. И не върви срещу тях, че тръгнат ли срещу теб, ще бъдеш безпомощен и безсилен, и никой не ще ги отблъсне от теб.
59. **Синко мой**, който следи себе си, на богатата се радва задълго. А богатата, от неблагодарника, по най-бързия начин изчезват, и задълго при него не се застояват. И не ги задържа грубият и суровият, освен толкова, колкото му е съдено.
60. **Синко мой**, може коравосърдечен човек, комуто те не подхождат, да бъде дарен с тях по щастлива случайност, а може и те да доведат до падение опитния и да причинят скръб и беда на пречистения. Затова сложи между себе си и своя копнеж завеса, чиито конци не се късат и чиито въжета не може да се отрежат. И бъди търпелив щом ти упорства, та да не те порази щом ти убегне, при събитие, което с гръб към теб го обръща и го отклонява от теб, и от теб го изтръгва. И който не умее да посреща бедата добре и да надделява с хубавата утеха над настъпващото нещастие, още преди да бъде обхванат от всичките кръгове на злочестие, ще е надвито търпението му и ще се изпълнят с мъка гърдите му, щом го нападне с все сила цялото нещастие и се стоварят върху плещите му, и го съборят на коленете му останалите му части.

- 55 يَا بُنَيَّ، وَإِيَّاكَ وَكَثْرَةَ الْحِرْصِ فَإِنَّ الشَّخْلَقَ بِهِ يَرْجِعُ بِكَ إِلَى التَّقْصِ وَيُذْهِبُ عَنْ صَاحِبِهِ الْهَيْبَةَ وَتُكْثِرُهُ مِنَ النَّاسِ الْغَيْبَةَ.
- 56 يَا بُنَيَّ، أَلَزِمَ نَفْسَكَ التَّجَمُّلَ بِتَرْكِ السُّؤَالِ مَا وَجَدْتَ الْبُلْغَةَ بِمَا قَلَّ مِنَ الْمَالِ فَإِنَّ رِزْقَكَ فِي كُلِّ يَوْمٍ يَمُرُّ بِكَ مَفْسُومٌ وَالْإِلْحَافُ فِي السُّؤَالِ أَمْرٌ مَذْمُومٌ وَبِهَجَّةِ الْبُهَاءِ مَعَهُ لَا تَسْتَقِيمُ، وَلَا مُرُوءَةٌ لِمَنْ لَمْ يَكُنِ الصَّبْرُ لَهُ عَالِيًا وَالْإِحْتِسَابُ لَهُ صَاحِبًا، فَادْخِرْ لِنَفْسِكَ الْقُنُوعَ بِمَا يُبَلِّغُكَ الْمَحَلَّ وَإِنْ قَلَّ فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ شَمَايِلِ أَهْلِ الْفَضْلِ حَتَّى تَتَغَلَّقَ عَنْكَ أَبْوَابُ الْعُسْرَةِ وَتَنْتَفِخَ لَكَ بِمَا تُحِبُّ أَبْوَابَ الْمَيْسَرَةِ، فَإِنَّ ذَا الْقِنَاعَةِ قَدْ يُمْنَحُ مِنَ اللَّهِ النُّصْرَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَأَخْلُقُ بِذِي التَّأَنِّي أَنْ يَظْفَرَ بِحَاجَتِهِ وَأَنْ يُعْطِيَهُ اللَّهُ أَفْضَلَ أَمْنِيَّتِهِ مَعَ مَا يَتَطَوَّلُ بِهِ عَلَيْهِ مِنْ عَوْنِهِ وَكِفَايَتِهِ، وَلَرَبِّ مَلْهُوفٍ عَجَلٌ لَهُ عَوَانُهُ وَقَلَّ عَلَيْهِ ارْتِيَائُهُ، وَلَرَبِّمَا أَدَبَ اللَّهُ عَبْدَهُ بِالْفَقْرِ وَابْتَلَاهُ بِالْعُسْرِ اخْتِبَارًا لِيَجْعَلَ لَهُ فِي عَاقِبَةِ ذَلِكَ خِيَارًا يُعْجِلُ لَهُ بِهِ ذِكْرًا فِي الْحِطِّ مِنْ لَدُنْهُ وَهُوَ فِي ذَلِكَ رَاضٍ عَنْهُ، فَلَا تَقْطِفْ ثَمَرَةَ لَمْ يَبْدُ لَكَ صَلَاحُهَا وَلَا تَطْلُبْ حَاجَةً لَمْ يَأْنِ لَكَ تَجَاحُهَا، فَإِنَّكَ تَذُوقُ مَعْسُولَ الثَّمَرَةِ فِي إِبَانِهَا وَتَظْفَرُ بِحَاجَتِكَ عِنْدَ بُلُوغِ أَوَانِهَا، وَالْمُنْفَرِدُ لِحَلِيقَتِهِ بِالتَّضْيِيرِ أَعْلَمُ بِالْمُدَّةِ الَّتِي يَصْلُحُ فِيهِ التَّقْدِيرُ فَاسْتَخِرِ اللَّطِيفَ الْحَبِيرَ يُخْرِجْ لَكَ فِي جَمِيعِ الْأُمُورِ.
- 57 يَا بُنَيَّ، وَلَا تَجْعَلِ الدَّهْرَ يَوْمًا وَاحِدًا فَإِنَّ مَعَ الْيَوْمِ عَدًّا وَاطْلُبْ حَوَائِجَكَ بَدَدًا وَلَا تَطْلُبْ جَمِيعَ حَوَائِجِ عُمْرِكَ فِي يَوْمِكَ فَيَكْثُرَ قَنْطُكَ وَيَتَغَلَّغَلَ صَدْرُكَ.
- 58 يَا بُنَيَّ، خَاشِ الْجُدِيدِينَ فِي كُلِّمَا الْحَالَتَيْنِ تَظْفَرُ بِإِحْدَى الْحُسْنَيْنِ، اصْحَبْهُمَا بِأَجْمَلِ مَا بِهِ يُصْحَبَانِ وَأَمُرُّ مَعَهُمَا كَمَا يَمُرَّانِ وَلَا تُصَاحِبْهُمَا فَيُصَاحِبَاكَ وَلَا تُكَاشِفْهُمَا فَيُكَاشِفَاكَ بِمَكْرُوهِهِمَا وَأَقْلِبْ مِنْ مُعَاتَبَتَيْهِمَا وَأَكْثِرْ مُوَادَعَتَهُمَا وَأَطِلْ بِالرِّضَى مُسَالَمَتَهُمَا يَيْتَلُجُ مِنَ الْهُمُومِ صَدْرُكَ وَيَصْفُ لَكَ بِلَذِيذِ الْعَيْشِ عَضْرُكَ، وَاحْذَرْ عَسْفَهُمَا فَإِنَّهُمَا إِنْ عَسَفَاكَ عَجَزَتْ وَلَمْ تَنْتَصِرْ وَلَمْ يَدَافِعْهُمَا عَنْكَ أَحَدٌ مِنَ الْبَشَرِ.
- 59 يَا بُنَيَّ، وَمَنْ كَثُرَتْ مُرَاقِبَتُهُ طَالَتْ نِعْمَتُهُ، وَالتَّعَمُّ أَسْرَعُ شَيْءٍ زَوَالًا عَنِ الْبَطْرِ وَلَيْسَ لَهَا عِنْدَهُ مُسْتَقَرٌّ وَلَيْسَ يُدْرِكُهَا ذُو الْفَطَاظَةِ وَالْعِلَظَةِ إِلَّا بِالْمَحْتَمِومِ مِنَ الْمَقَادِيرِ.
- 60 يَا بُنَيَّ، وَرُبَّمَا حَيَّ الْقَاسِي الْأَذَى لَيْسَتْ مِنْ شَكْلِهِ مِنْهَا بِالسُّرُورِ وَقَدْ يَكُونُ اسْتِذْرَاجًا لِلتَّحْرِيرِ وَسَبَبًا لِلْحَسْرَةِ وَالْوَبَالِ عَلَى الْمُهَذَّبِ مِنَ الرِّجَالِ، فَاحْجُبْ بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْمَحْبُوبِ بِسِتْرِ لَا تَنْهَتِكَ أَطْنَابُهُ وَلَا تَنْبِتِكَ أَسْبَابُهُ، وَعَلَيْكَ بِالصَّبْرِ عِنْدَ نِفَارِهِ لِكَيْلَا تَفْجَعَكَ فَرْقَتُهُ عِنْدَ إِدْبَارِهِ لِحَادِثِ يَصْرِفُهُ عَنْكَ وَيَسْتَنْزِعُهُ مِنْكَ، فَإِنَّ مَنْ لَمْ يُحْسِنْ بَدِيهَتُهُ عِنْدَ نَابِتَتِهِ وَيَغْلِبْ جَمِيلُ عَزَائِهِ جَلِيلُ مُصِيبَتِهِ قَبْلَ أَنْ تَدُورَ الدَّوَابُّ بِفَجْيعَتِهِ عَيْلَ صَبْرُهُ وَامْتِنَالًا بِالرِّزَايَا صَدْرُهُ إِذَا هَجَمَ عَلَيْهِ غَايِبُهَا وَبَرَكَ بِكَالِهَا عَلَى كَاهِلِهِ نَابِيهَا.

61. **Синко мой**, отглеждай благата с признателност, защото дните разделят благата на части, после им дават срокове и ги разхвърлят сред хората, като едни облажават, а други лишават, накрая ги отнемат изцяло от всички. И няма правила, с които едни хора да ги спечелят, а други – да ги изгубят, щом още се хранят сред живите, нито пък може да се надяват на такова нещо мечтателите. Вместо това, от съдбата са дадени в заем до определено време.
62. **Синко мой**, онова, което има начало има и край, и настъпи ли краят му – постига го гибел. Та поемеш ли задължение, бързай да го изпълниш. И дай обещаното на хората в нужда, преди да си иде твоето оживление и да изгубиш доброто разположение. И бързай с добрината, та да не секва на бедстващия признателността. И решиш ли да сториш благо и да зарадваш, не се колебай много и се подчини при това на зова на душата си, и не го помрачавай с отлагане, и не пораждай порицание с изтъкване на оправдания, защото всичко това е в твоя вреда, и пред малкия и пред големия.
63. **Синко мой**, съблюдавай свещените връзки от миналото (уважавай бившите си жени) и им отдавай дължимото, и направлявай пътеките им, и не забравяй отговорностите към тях, и никога не показвай досада от тях, та да не се отчая от теб онзи, който разчита на твоята дума и да не те погледне със сърдито лице, след като си привикнал към неговата усмивка. И помогни на онзи, който дойде за помощ при теб и му съдействай колкото можеш. И ако не можеш да му помогнеш, изтрий потта от лицето му и го отпрати по най-любезния начин, с усмивка, която да го зарадва и от неговата мъка да го избави. Извиниш ли се по такъв начин, той ще те извини и направиш ли му услуга и сториш ли му добро – ще ти благодари. И ще сметне за много – малкото, сторено с искреност и ще сметне нищожно – многото, сторено със надменност.
64. **Синко мой**, простре ли се над теб благоденствието, недей да ликуваш, подлъган от него. И ако съпровождаш царете, съпровождай ги с превъзнасяне и възвеличаване и те ще бъдат великодушни към теб. И да не те подбуди дългото общуване с тях, да пожелаеш онова, което ще накърни обичта им към теб. И демонстрирай пред тях почит и страх, защото единствената причина да спускат завесите и да затварят вратите пред своите поданици е сърцата им да се изпълнят със страх, а ръцете им да треперят от тяхната власт. Съпровождай ги по този начин, в противен случай не ги доближавай!
65. **Синко мой**, не се отчайвай много от времето, нито унивай забави ли твоята надежда, защото всеки комуто е завидяно, за всичко дадено нему, не го е получил без отказ, нито го е спечелил без труд.
66. **Синко мой**, замисляй се много за нещата, в които погледът ти се вижда и душата ти ги желае, дарени на хората с по-голям дял от твоя и изобилие по-голямо от твоето, до какви последици водят и какви преломи ги дебнат? И може притежателят на малко да е по-добре и по-благоденстващ от собственика на много. А комуто този свят даде да пие от сладостите му най-чисти пълна чаша, после го кара да преглъща от горчивините му най-неприятни онова, което носи гибел за него. Защото чистотата му винаги е примесена с мърсотия, а надеждите му – огорчени с поврати. И зад всяка красива гледка във него, има стражи, които не допускат небрежност и отнемат душите, и затриват красотата, и действат решително, и причиняват безпорядък, и задушават гърлата, чрез невидими бедствия. А опазването е далеч от онези, с груба натура и нищожен характер.

61 يَا بُنَيَّ، رَبِّ التَّيَمَّ بِالشُّكْرِ فَإِنَّ التَّيَمَّ أَفْسَامٌ تَفْسِمُهَا الْأَيَّامُ ثُمَّ تَضْرِبُ لَهَا أَجَلًا وَتَجْعَلُهَا بَيْنَ الْخَلَائِقِ دَوْلًا
تُتَمِّعُ بِهَا قَوْمًا وَتُعْدِمُهَا آخَرِينَ ثُمَّ تَسْأَلُهَا بِالْكَلِمَةِ مِنَ النَّاسِ أَجْمَعِينَ، وَلَيْسَ عَلَيْهَا شَرَايِطٌ لِلْمُسْتَفِيدِينَ
يَسْتَوْجِبُونَهَا دُونَ الْآخَرِينَ مَا كَانُوا فِي الْأَحْيَاءِ الْمُرْزُوقِينَ وَيَسْتَحِيلُ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ فِي أَمَلِ الْأَمِلِينَ وَإِنَّمَا هِيَ
بَلَاغٌ وَعَارِيَةٌ إِلَى حِينٍ.

62 يَا بُنَيَّ، وَمَا كَانَ لِأَوْلَاهِ ابْتِدَاءٌ فَلَاخِرِهِ انْقِضَاءٌ وَلَا بُدَّ أَنْ يَجْرَى عَلَيْهِ عِنْدَ نَهَائِيهِ الْفَنَاءُ، وَإِذَا أَوْجِبْتَ الْعَطِيَّةَ
فَأَسْرِعْ بِهَا الْبِدَارَ وَأَخْجِزْ مَوْعِدَكَ لِأَهْلِ الْأَضْطِرَارِ قَبْلَ أَنْ يَذْهَبَ نَشَاطُكَ وَيَنْقُصَ انْبِسَاطُكَ، وَعَجِّلْ
بِالْمَعْرُوفِ كَيْ يَتَجَدَّدَ لَكَ شُكْرُ الْمَلُوفِ، وَإِذَا أَرَدْتَ إِعْنَامًا وَإِتْحَافًا فَلَا تُرِدْ بِذَلِكَ مَظَلًّا وَكُنْ عِنْدَ نَفْسِكَ لِمَا
دَعَيْتَ إِلَيْهِ مِنْ ذَلِكَ أَهْلًا وَلَا تُكِدِّرْهُ بِالتَّأخِيرِ وَلَا تَسْتَدِجِ الدَّمَّ فِيهِ بِضَرْبِ الْمَعَاذِيرِ فَإِنَّ ذَلِكَ مَنْقَصَةٌ لَكَ
عِنْدَ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ.

63 يَا بُنَيَّ، ارْعَ سَالِفَ الْحُرْمَةِ وَأَدِّ حَقَّهَا وَسَدِّ طُرُقَهَا وَلَا تَنْسُ ذِمَّتَهَا وَلَا تَمَلَّ طَوْلَ صُحْبَتِهَا فَيَعُودَ ذُو النَّقَةِ
بِكَ مِنْ وَقَائِكَ يَأْسًا وَيُظْهِرُ لَكَ بَعْدَ الْإِسْفَارِ وَجْهًا عَابِسًا، وَأَزِدْ مَنْ أَتَاكَ مُسْتَرْفِدًا وَكُنْ لَهُ بِمَا يُمَكِّنُكَ
مُسْتَعِدًّا فَإِنَّ عَجَزْتَ عَنْ رَفْدِهِ فَارْدُدْ عَلَيْهِ مَاءَ وَجْهِهِ بِمَا يَحْسُنُ مِنْ رَدِّهِ مَعَ بَشْرِ تَبْسُطِهِ وَنَحْلٍ مِنْ وَرْطِهِ،
فَإِنْ ضَرَبْتَ لَهُ عُذْرًا عَذَرَ وَإِنْ أَوْلَيْتَهُ وَأَنْتَلْتَهُ مَعْرُوفًا شَكَرَ وَعَدَّ الْقَلِيلَ مَعَ الْإِنْبِسَاطِ كَثِيرًا وَالْكَثِيرَ مَعَ
الْجُبُوتِ حَقِيرًا.

64 يَا بُنَيَّ، وَإِذَا وَجَدْتَ لِلرِّخَاءِ مَوْضِعًا مُنْفَسِحًا لَا تُكْثِرُ بِهِ إِلَى الطَّمَاحِ مَرَحًا، وَإِنْ كُنْتَ مِمَّنْ يَصْحَبُ الْمُلُوكَ
فَاصْحَبْهُمْ بِالْجَلَالِ وَالتَّعْظِيمِ يُكْرَمُوكَ، وَلَا يَحْمِلُكَ كَثْرَةُ الْأَنْبِيَاءِ بِهِمْ عَلَى الْحِرْصِ فِيمَا يُنْقِصُكَ مِنْ مَوَدَّتِهِمْ
وَأَكْثِرِ الْهَيْبَةَ لَهُمْ فَإِنَّهُمْ إِنَّمَا أَطَالُوا الْحِجَابَ وَصَفَدُوا دُونَ الْعَوَامِّ الْأَبْوَابَ لِتَمَلُّ الْقُلُوبِ هَيْبَتَهُمْ وَتُرْعَدَ
الْفَرَايِصَ سُلْطَنَتَهُمْ، فَعَلَى حَسَبِ هَذَا فَاصْحَبْهُمْ وَإِلَّا فَأَقْصِرْ عَنِ الْإِتِّصَالِ بِهِمْ.

65 يَا بُنَيَّ، وَلَا يَكْثُرُ مِنْ دَهْرِكَ يَأْسُكَ وَلَا عِنْدَ تَبْتُّطِهِ بِأَمْلِكَ إِبْلَاسُكَ، فَإِنَّ جَمِيعَ مَنْ يُحْسَدُ عَلَى مَا أَفْضَى إِلَيْهِ
لَمْ يُدْرِكْهُ إِلَّا بَعْدَ تَأْتِيهِ وَتَعَدُّرِهِ عَلَيْهِ.

66 يَا بُنَيَّ، وَأَكْثِرِ التَّامُّلَ فِيمَا يَشْخَصُ إِلَيْهِ ظَرْفُكَ وَتَمَنَّا تَنْفُسِكَ مِمَّا أَوْتِيَهُ مَنْ هُوَ أَجَلُ مِنْكَ قَدْرًا وَأَكْثِرْ
مِنْكَ يُسْرًا إِلَى مَا تَوَوَّلَ إِلَيْهِ الْعَوَاقِبُ وَمَاذَا تَدْبِيرُهُ عَلَيْهِ النَّوَابِغُ، فَرُبَّمَا كَانَ ذُو الْإِفْلَالِ أَنْعَمَ بَالًا وَأَحْسَنَ حَالًا
مِنْ صَاحِبِ الْأَمْوَالِ، وَمَنْ سَقَنَهُ الدُّنْيَا مِنْ صَفْوِ لَدَائِهَا كَأَسَا مَلًّا جَرَعْتَهُ مِنْ كَرِيهِ مَرَارَتِهَا مَا يَعُودُ عَلَيْهِ
وَبَالًا، لِأَنَّ صَفْوَهَا مَمْرُوجٌ بِالْكَدْرِ وَأَمْلَهَا مُتَنَكِّدٌ بِالغَيْرِ، وَعَلَى كُلِّ رَاقِبٍ مِنْهَا لِلنَّاطِرِينَ رُقْبَاءُ غَيْرِ غَافِلِينَ
يَسْتَلْبُونَ الْمُهَجَّ وَيَدْرُسُونَ بِهَجَّةِ الْمُنْهَجِ مَعَ كَثْرَةِ الْإِعْرَاضِ وَسُرْعَةِ الْإِنْعَاضِ وَتَضْيِيقِ الْعَلَاصِمِ بِخَفِيِّ
الْعَظَائِمِ، وَالْحِفْظِ بَعِيدِ عَمَّنْ غَلِظَ طَبْعُهُ وَصَاقَ خُلُقُهُ.

67. И знай, **синко мой**, че добрият завършек е най-висшето благо, та дори и човек да получи живот, колкото иска и да живее както желае. И комуто спокойствието е много, характерът му – добър, а благородството му – на висота, е получил цялата благодат и е спечелил надпреварата с преднина.
68. **Синко мой**, ако беше възможно добрите нрави да се закупят на цената на целия свят, щеше пак да е евтино, а техният купувач, макар и останал без нищо, да е печелившият в тази продажба.
69. И знай, **синко мой**, че дните са отровни стрели и хората са набелязаните мишени, и времето е стрелецът, който всеки ден стреля с лъка си и стоварва над плещите най-плачевни нещастия, докато поболее пълтга и костите потроши, и всеки ден отнема част от човека, докато отслабне напълно. И какво ще остави от телата потока на нощите и дните и колко ще бъде търпението им срещу стрелите? Затова, ей, ти, когото измамникът е подвел със измама и му е разкрасил порицаното при завършека на делата, ако от теб се вдигнат спуснатите завеси и видиш какво рушат у тебе нощите и дните, и как се завръщат, за да отнемат останалото у теб, вечерите и сутрините, щеше да те измъчи тревогата и да е малко търпението ти, и да те опустоши повторението на часовете. Но такава е устройството на онзи, в чиято ръка са съдбите и същността му е невъзможно да бъде узната чрез разсъждение.
70. **Синко мой**, намирай утеха от злините на този свят отвъд него и вземи онова, което е чисто от него, защото, който легне в постелята му, бива обезчестен, и който му се поддаде, бива прелъстен, и на когото се изпълни делът му във него, бива опечален. А той е по-нищожен и от най-нищожното нещо, което могат да нарекат назоваващите и са безсилни да опишат пороците му писателите, и не могат да обхванат със знание чудесата му учените. (Завърши се Книгата на тайните с божията възхвала и милост, и съдействие, и хубава помощ. И огромна възхвала на Бога, и сутрин и вечер.)

67 وَأَعْلَمَ يَا بُنَيَّ أَنَّ الْعَاقِبَةَ نِعْمَةٌ كَامِلَةٌ وَإِنْ أُعْطِيَ الْإِنْسَانُ مِنْ دَهْرِهِ الْمُنَى وَأُخِيفَ مِنْهُ بِالرِّضَى، وَمَنْ كَثُرَتْ دَعَتُهُ وَحَسُنَ خُلُقُهُ وَمُرُوءَتُهُ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الْفَضْلَ وَحَازَ بِفَوْزِهِ الْخِصْلَ.

68 يَا بُنَيَّ، وَلَوْ شَرَى الْخَلْقُ الْحَسَنُ بِجَمِيعِ الدُّنْيَا لَكَانَ رَخِيسًا وَكَانَ شَارِبِهِ وَإِنْ بَقِيَ فَقِيرًا بِالظَّفَرِ مُخْضُوصًا.

69 وَأَعْلَمَ يَا بُنَيَّ أَنَّ الْأَيَّامَ نَبْلٌ مَسْمُومَةٌ وَالْخَلْقُ أَهْدَافٌ مَرْمِيَّةٌ وَالرَّمَانُ لَهُمْ مَرَشِقٌ يَرْمِيهِمْ فِي كُلِّ يَوْمٍ بِنَافِرَةٍ وَتَدُورُ عَلَى الْكُوَاهِلِ بِأَدْمَعٍ دَائِرَةٍ حَتَّى يَدَعَ اللَّحْمَ عَرِيضًا وَالْعَظْمَ مَهِيضًا وَيَسْتَغْرِقُ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ أَجْزَاءِ الْإِنْسَانِ جِزْوًا يُصَيِّرُهُ بِهِ نَضْوًا، فَمَاذَا يُبْقِي مِنَ الْأَجْسَامِ مَمَرُ اللَّيَالِي وَالْأَيَّامِ وَكَمْ ذَا يَكُونُ صَبْرُهَا عَلَى نَوَافِرِ السِّهَامِ، فَيَا أَيُّهَا ذَا الَّذِي دَلَّاهُ الْعُرُورُ بِالْعُرُورِ وَزَيَّنَ لَهُ مَا يُسْتَفْهِحُ فِي عَوَاقِبِ الْأُمُورِ، لَوْ هَتَكَتْ لَكَ مُسَدِّلاتُ الْأَسْتَارِ عَمَّا يَحْتَرِمُ مِنْكَ اللَّيْلُ وَالتَّهَارُ وَمَا يَكْرَهُ بِهِ لِيُنَجِرَ مَا بَقِيَ مِنْكَ الْعَيْثِيُّ وَالْإِبْكَارُ لَأَمْضَكَ الْجَزَعُ وَقَلَّ مِنْكَ الْإِصْطِبَارُ وَلَا وَحْشَكَ مِنَ السَّاعَاتِ التَّكَرَّارِ، وَلَكِنَّ تَدْبِيرَ مَنْ بِيَدِهِ الْأَقْدَارُ يَعْرُبُ عَنْ أَنْ يُعْلَمَ كُنْهَهُ بِالْإِعْتِبَارِ.

70 يَا بُنَيَّ، فَاسْأَلْ بِكَثِيرٍ عَوَائِلَ الدُّنْيَا عَنْهَا وَخُذْ مَا صَفَى مِنْهَا، فَإِنَّ صَاحِبَهَا مَعْبُودٌ وَالرَّاكِبِينَ إِلَيْهَا مَفْتُونُونَ وَالنَّوَافِرُ الْحُظَّ مِنْهَا فِيهَا مَحْزُونُونَ، وَهِيَ أَقْلٌ مِنْ كُلِّ قَلِيلٍ سَمَاءُ الْمَسْمُونِ وَقَدْ عَجَزَ عَنْ وَصْفِ عُيُوبِهَا الْوَأَصْفُونَ وَقَصَرَ عَنْ عِلْمِ عَجَائِبِهَا الْعَالِمُونَ. (تَمَّ كِتَابُ الْمَكُونِ بِحَمْدِ اللَّهِ وَمَنِّهِ وَتَوْفِيقِهِ وَحُسْنِ إِعَانَتِهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا بُكْرَةً وَأَصِيلًا.)

